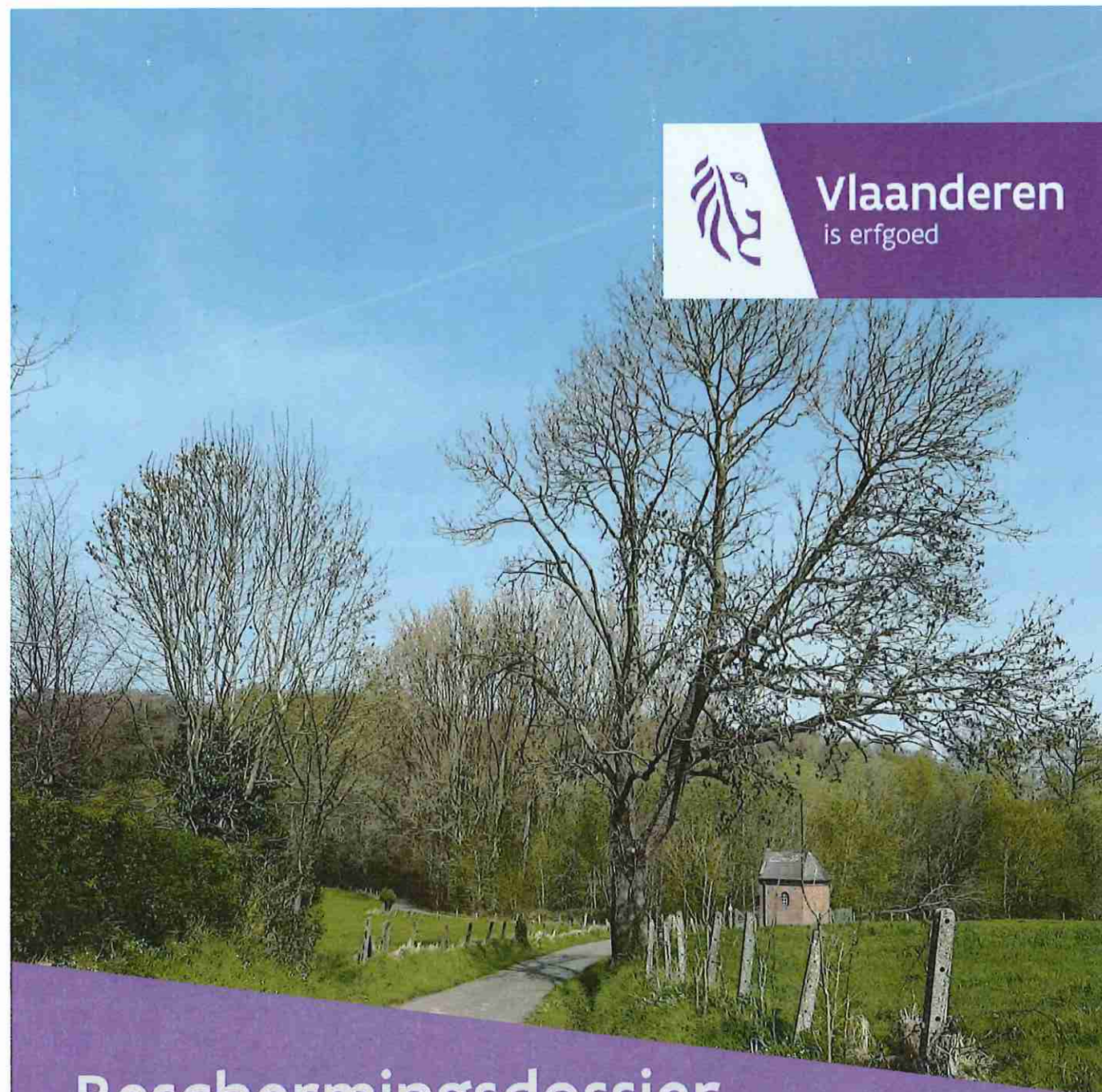

Vlaanderen
is erfgoed

Beschermingsdossier

Trimpontbos en omgeving in Brakel
Cultuurhistorisch landschap

Bakoven met bakhuis in vakwerkbouw
Monument

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Beschermingsdossier:

Trimpontbos en omgeving, Brakel (Everbeek) als cultuurhistorisch
landschap met inbegrip van 'bakoven met bakhuis in vakwerkbouw' als
monument

INHOUDELIJK DOSSIER

Dossiernummer: 4.001/45059/105.1

Vanmaele Nele, Vanneste Pol, Van Driessche Thomas en Duchêne Helena

26/04/2024

INHOUDSTAFEL

1.	Beschrijvend gedeelte	5
1.1.	Situering	5
1.1.1.	Cultuurhistorisch landschap	5
1.1.2.	Monument	6
1.2.	Historisch overzicht	6
1.2.1.	Cultuurhistorisch landschap 'Trimpontbos en omgeving'	6
1.2.2.	Monument 'Bakoven van het samengestelde type, met bakhuis in vakwerkbouw'	14
1.3.	Beschrijving met inbegrip van de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken.....	14
1.3.1.	Cultuurhistorisch landschap 'Trimpontbos en omgeving'	14
1.3.2.	Monument 'Bakoven van het samengestelde type, met bakhuis in vakwerkbouw'	16
1.4.	Fysieke toestand van het onroerend goed	18
1.4.1.	Cultuurhistorisch landschap 'Trimpontbos en omgeving'	18
1.4.2.	Monument 'Bakoven van het samengestelde type, met bakhuis in vakwerkbouw'	19
2.	Evaluerend gedeelte	20
2.1.	Evaluatie van de erfgoedwaarden	20
2.1.1.	Cultuurhistorisch landschap 'Trimpontbos en omgeving'	20
2.1.2.	Monument 'Bakoven van het samengestelde type, met bakhuis in vakwerkbouw'	22
2.2.	Motivering van het type bescherming.....	23
2.2.1.	Cultuurhistorisch landschap 'Trimpontbos en omgeving'	23
2.2.2.	Monument 'Bakoven van het samengestelde type, met bakhuis in vakwerkbouw'	23
2.3.	Motivering van de afbakening van de bescherming	23
2.3.1.	Cultuurhistorisch landschap 'Trimpontbos en omgeving'	23
2.3.2.	Monument 'Bakoven van het samengestelde type, met bakhuis in vakwerkbouw'	24
2.4.	Juridische toestand	24
2.4.1.	Onroerend Erfgoed	24
2.4.2.	Omgeving	25
2.4.3.	Natuur en Bos.....	26
2.4.4.	Landbouw en Visserij	27
2.4.5.	Water	27
2.4.6.	Andere projecten	27
3.	Beheersvisie	27
3.1.	Beheersdoelstellingen voor het beschermd onroerend goed	27
3.2.	Bijzondere voorschriften voor het beschermd onroerend goed.....	28
3.3.	Toelatingsplichtige handelingen voor het beschermd onroerend goed	28
4.	Bronnen	29
4.1.	Cartografische bronnen	29
4.2.	Literatuur	30
5.	Bijlagen bij het inhoudelijk dossier	31
5.1.	Omgevingsplan	31

Beschermingsdossier: 'Trimpontbos en omgeving', cultuurhistorisch landschap – 'bakoven met bakhuis', monument

5.2. Fotobijlage31

5.3. Documentatie31

5.4. Documentatie monument31

5.5. Passende beoordeling31

Beschermingsdossier: 'Trimpontbos en omgeving', cultuurhistorisch landschap – 'bakoven met bakhuis', monument

1. BESCHRIJVEND GEDEELTE

Dit beschermingsdossier werd opgemaakt naar aanleiding van een geografische screening naar waardevolle landschappelijke gehelen van de Vlaamse Ardennen. Alle landschappelijke gehelen uit de landschapsatlas werden in het kader van dit project geëvalueerd op erfgoedwaarden. Bijkomend werd bekeken of er nog landschappelijke gehelen ontbraken in de wetenschappelijk inventaris. Dit resulteerde in de bijkomende opname van twee gebieden in de landschapsatlas:

- [Moenebroek en dorpskom van Vloerzegem | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)
- [Pyreneeën | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

Op basis van dit onderzoek werden drie beschermingsdossiers voor cultuurhistorische landschappen, waarvan één met inbegrip van een monument, en twee beschermingen als monument aan de beschermingskalender van 2023 toegevoegd:

- Park bij Villa Louisa op Edelareberg (Oudenaarde): monument
- Brakelbos met Hof ten Bossche en vallei van de Sassegembeek in Opbrakel (Brakel): cultuurhistorisch landschap en Hof ten Bossche in Brakel (Opbrakel): monument
- Trimpontbos en omgeving in Brakel (Everbeek): cultuurhistorisch landschap, met inbegrip van 'bakoven met bakhuis in vakwerkbouw' als monument
- Kloostersite 'Abdij van Beaulieu' met Steenkouter, Kloosterkouter en Langemeersen in Wortegem-Petegem en Oudenaarde (Petegem en Bevere): cultuurhistorisch landschap

Dit dossier omvat het beschermingsdossier van het cultuurhistorisch landschap 'Trimpontbos en omgeving' in Brakel (Everbeek) met inbegrip van de bescherming als monument van een 'bakoven met bakhuis in vakwerkbouw', Trimpont 14 in Brakel (Everbeek). De grootte van het te beschermen cultuurhistorisch landschap bedraagt 95,19 ha. Het te beschermen monument heeft een oppervlakte van 24 m².

Bij het onderzoek naar de erfgoedwaarden van het cultuurhistorisch landschap bleek de bakoven met bakhuis in vakwerkbouw zo hoog te scoren op erfgoedwaarden en -selectiecriteria dat in functie van behoud van dit zeldzame en kwetsbare erfgoed wordt voorgesteld de bakoven met bakhuis in vakwerkbouw bijkomend te beschermen als monument.¹

1.1. Situering

1.1.1. Cultuurhistorisch landschap

Het gebied dat voor bescherming als cultuurhistorisch landschap wordt voorgesteld ligt in het zuidoosten van de gemeente Brakel, in de deelgemeente Everbeek. Het landschap situeert zich ten zuiden van het dorp Everbeek-Boven. Het wordt omsloten door de wegen Maandagstraat in het westen, Pevenage en Oolstraat in het noorden, Lobe in het oosten, Kapellen en Kremerstraat in het zuiden. De oppervlakte bedraagt 95,19 ha.

Het gebied omvat de boskernen van het Trimpontbos, het kleinschalige landschap van de omgeving van de boskernen, met centraal daarin de vallei van de Terkleppebeek. Het Trimpontbos maakt deel uit van de Everbeekse Bossen. De boskernen zijn oude bossen. Het omliggende landschap kenmerkt zich door een afwissend kleinschalig landschap rijk aan kleine landschapselementen.

¹ Meer informatie over bakovens in documentatiebijlage 5.4

Beschermingsdossier: 'Trimpontbos en omgeving', cultuurhistorisch landschap – 'bakoven met bakhuis', monument

1.1.2. Monument

Centraal in het landschap ligt een kleine hoeve met als adres Trimpont 14 in Brakel Everbeek). De hoeve heeft een deels in vakwerk opgetrokken bakoven, deze wordt als monument beschermd. Halverwege de kronkelende Trimpontstraat situeert zich de in kern 19de-eeuwse hoevesite met losse bestanddelen. De langgestrekte woning, teruggaand op een samenstel van boerenarbeiderswoningen, staat haaks op de straatbocht en is in de glooiing van het perceel ingeplant. Het uitgestrekte hoeve-erf, ten oosten van de woning, is van de straat afgescheiden door een houtkant en een bakstenen muur met ijzeren hekwerk.

1.2. Historisch overzicht

1.2.1. Cultuurhistorisch landschap 'Trimpontbos en omgeving'

1.2.1.1. Fysische geografie

Geologie en bodem

Het uitgesproken reliëf van de Vlaamse Ardennen wordt gekenmerkt door de west-oost gerichte heuvelrij die in het zuiden van de provincie Oost-Vlaanderen loopt. Tot deze heuvelrij behoren onder andere de Kluisberg, Muziekberg en Pottelberg. Enkel deze toppen weerstonden gedurende miljoenen jaren erosie, en zijn zo getuigen van een heel oude toestand. Buiten de Vlaamse Ardennen loopt deze lijn verder naar het westen en naar het oosten door. De restheuvels maken deel uit van de Vlaamse Heuvelstreek. De heuvelrij kent nogal wat ijzerzandsteen nabij de top. Ter hoogte van Brakel zijn dit de Pottelberg en Modderode (Mont de Rhodes). De datering van de restheuvels is nog hypothetisch maar worden nu gedateerd als boven-Eoceen (37 tot 34 miljoen jaar geleden) aan de hand van zand vuursteenkeien, die verband houden met Pyreneese tektonische fase. Een zandige, kustnabije afzetting vormt een langgerekt zandlichaam met een wat grovere zandsamenstelling dan de omgevende sedimenten. Deze interne opbouw zou aan de oorsprong liggen van de heuvelrij. Het regenwater zinkt makkelijker in de bodem wanneer die zandig is, waardoor die plaatsen minder eroderen. Eenmaal een begin van heuvels gevormd, kan er ook aaneenkitting van het losse zand door limoniet plaatsvinden. De cementatie vormt gelaagde of compacte ijzerzandstenen, die bij verdergaande opheffing en erosie bijdragen tot het behoud van heuvels.²

Het gebied van het Trimpontbos en omgeving ligt op de oostelijke flank van de restheuvel waar het Livierenbos-Hayesbos zich op bevindt. De vallei van de Terkleppebeek snijdt het reliëf in. Het hoogste punt van dit boscomplex bevindt zich op 139 m ter hoogte van Motte in Vloesberg.

De steile valleiheiling ten zuiden van de Molenbeek tussen Trimpont en Kapellen omvat een gekarteerde grote grondverschuiving met een diep schuifvlak van ongeveer 4 ha. Ten oosten daarvan ligt een complexe grondverschuiving met ondiep schuifvlak van ongeveer 5900 m².

Bodemkundig hoort het gebied tot het leem- zandleemgebied. De hogere kouters hebben een dik dek van droge leem. De hellende overgangen naar de valleien zijn gekenmerkt door matig droge tot matig natte zandleembodems of leembodems. De bronzones hebben een variatie van textuur, draineringstoestand en profielontwikkeling. De valleibodems bestaan uit (zeer) natte leembodems.³

² [Ontstaan van de restheuvels van Vidaigneberg tot Kesterberg | Inventaris Onroerend Erfgoed](#) (geraadpleegd op 1/12/2023)

³ DOV 2022, bodemkaart

Beschermingsdossier: 'Trimpontbos en omgeving', cultuurhistorisch landschap – 'bakoven met bakhuis', monument

Door de topografie zijn de percelen op de steilste stukken het meest gevoelig voor erosie. De meeste percelen die grenzen aan de bossen zijn zeer hoog of hoog erosiegevoelig.⁴

Topografie en hydrografie

Verschillende bronnen, waarvan de meeste onder bos liggen, voeden de twee waterlopen van de Terkleppebeek-Molenbeek die net ten noorden van de 'Trimpontboom' samenvloeien. De beken hebben een natuurlijke loop en meandering. De scherp ingesneden valleien hebben het landschap vorm gegeven.

Het brongebied van de Terkleppebeek bevindt zich ter hoogte van Pevenage op ongeveer 92 m TAW. Het bronamfitheater van de Terkleppebeek ter hoogte van Pevenage gaat over in een vallei met een steile zuidelijke helling met heel wat solifluctie. De noordelijke helling is minder steil en bevat een netwerk aan hoger gelegen bronnen die via kleine waterloopjes de beek voeden.

De bron van de zuidelijk Molenbeek ligt in Wallonië. De zuidelijke Molenbeek ontspringt in het gehucht La Motte op eveneens dezelfde hoogte. Ook hier is de zuidelijke valleiflank steil en de noordelijk valleiflank, die tot bijna aan de waterloop zelf in akker- en weiland ligt, is minder steil.

Ter hoogte van Trimpont vloeien beide beken samen. Deze Molenbeek loopt verder in oostelijke richting om in Geraardsbergen in de Dender uit te monden. De hoogte tussen het Trimpontbos en het Hayesbos is tevens de waterscheidingslijn tussen het Scheldebekken en het Denderbekken.

In de boscomplexen op de steile valleihellingen bevinden zich, net ten zuiden van een opvallend talud, verschillende bronnen. Deze bronnen liggen min of meer op dezelfde hoogte. De kleine waterloopjes takken aan de Terkleppebeek-Molenbeek. De bronbossen hebben een opvallend microreliëf.

1.2.1.2. Ontginningsgeschiedenis

Ten westen van het Trimpontbos ligt het grotere Bois de la Louvière (Livierenbos), dat reeds vermeld wordt in 1195 ('*silva de louire*').⁵ Het is aannemelijk dat het huidige Trimpontbos in de vroege middeleeuwen verbonden was met het Livierenbos en er integraal deel van uitmaakte. Op de kaarten van Villaret (1744-1748) en Ferraris (1771-1778) is te zien dat een uitloper van het Livierenbos nog in verbinding stond met wat later het Trimpontbos genoemd zou worden.

Het Livierenbos behoorde tot het Poodsbergboscomplex, gelegen op de toppen van de Muziekberg, Pottelberg en Mont de Rhodes (Modderodde). Het Poodsbergbos was rond 1250 nog onderdeel was van een groot bos op de oostelijke heuvelkam van de Vlaamse Ardennen. De verbinding tussen het Livierenbos en het Trimpontbos is in de 19de eeuw verdwenen door ontbossingen.⁶

Het Trimpontbos is vernoemd naar het gehucht Trimpont. De plaatsnaam Trimpont komt niet alleen voor in Everbeek maar ook in de naburige Waalse dorpen Papignies en Wannebeq. De oudste attestatie van de plaatsnaam dateert van 1228 (*Thiripont*).⁷ Over de etymologie van 'Trimpont' bestaan verschillende hypothesen. Carnoy (1948-49) geeft twee verklaringen op: *trinum pontem* 'drievoudige brug' en *trin=tri=tré pontem* 'over de brug'.⁸ Van Durme (1996) verklaart de plaatsnaam als 'Thiery-pont', de brug van Thiery,

⁴ DOV 2021, erosiegevoeligheidskaart

⁵ HOEBEKE 1972, 82, met verwijzing naar GYSSELING 1960, 637

⁶ TACK e.a. 2021, deel 1, 180 - 274

⁷ VAN DURME 1996 en VAN TRIMPONT 1994, met verwijzing naar DECAMPS 1908, 102

⁸ VAN DURME 1996, 192, met verwijzing naar CARNOY 1948-49, 680

Beschermingsdossier: 'Trimpontbos en omgeving', cultuurhistorisch landschap – 'bakoven met bakhuis', monument

en vermoedt dat het moedertoponiem gezocht moet worden in Papignies.⁹ De plaatsnaam Trimpont in Everbeek zou dus een migratienaam zijn. Van Trimpont (1996) steunt deze hypothese.¹⁰

De huidige namen van de Everbeekse bossen (het Steenbergbos, het Hayesbos en het Trimpontbos) zijn vrij jong. Ze gaan niet verder terug dan het begin van de 19de eeuw. In de 18de-eeuwse legger van Everbeek komen de namen van deze bossen niet voor. In plaats daarvan vinden we andere namen, zoals het Hoogbosch en het Abbensbosch.¹¹ Waar deze bossen precies lagen en of ze samenvielen met de huidige bossen, is niet bekend.

De oudste vermelding van het Trimpontbos dateert uit het tweede kwart van de 19de eeuw (*Bois dit Trimpont*, Primitief Kadaster). In de 18de-eeuwse legger van de heerlijkheid Everbeek worden weliswaar verschillende bospercelen in het gehucht Trimpont vermeld, maar de naam 'Trimpontbos' komt er niet in voor. De legger vermeldt wel het 'Hoog Trimpontsveld' en het 'Neder Trimpontsveld', alsook het gehucht Trimpont.¹² De bospercelen van het gehucht Trimpont hadden geen bijzondere naam. Ze waren vrij klein en behoorden toe aan verschillende eigenaars.

In de tweede helft van de 18de eeuw groeide de bevolking van de Oostenrijkse Nederlanden sterk aan. Hierdoor stegen de prijzen van graan en andere levensmiddelen. Het landbouwareaal werd uitgebreid ten koste van het bos. Ook in Everbeek werden verschillende bossen en bospercelen ontgonnen. Zo besloot graaf de Fourneau de Cruquembourg in 1780 een van zijn bossen in Everbeek, het 'Bois du Cauroit', te kappen en om te vormen tot landbouwgrond. Alvorens de bomen te kappen, liet de baljuw van de graaf de waarde van de bomen schatten door drie houthandelaars. Zij schatten de waarde van het bos op 8000 Henegouwse ponden, en ze telden er 344 bomen van verschillende soorten '*exceptés les petits arbres sur grain qui pourront être transplantés ailleurs*'.¹³

Uit de 18de-eeuwse legger van Everbeek blijkt dat de bospercelen in het gehucht Trimpont toebehoorden aan verschillende eigenaars.¹⁴ De meeste bospercelen waren kleiner dan 150 vierkante roeden (ca. 0,5 ha). In Everbeek lagen verschillende akkers en moestuinen

⁹ VAN DURME 1996, 172, 192

¹⁰ "Met andere woorden, een bepaald persoon die afkomstig was van de plek Trimpont (gespeld naar de gebruikelijke uitspraak van het moment van het gebeuren), heeft deze plaatsnaam met zich genomen of overgenomen of gewoon gekregen als familienaam. Vervolgens heeft hij op zijn beurt zijn naam gegeven aan de plaats waar hij zich komen vestigen is. En aldus kan te Everbeek het toponiem Trimpont ontstaan zijn". VAN TRIMPONT 1994, 208

¹¹ Rijksarchief Gent, Gemeente Everbeek, Oud Archief, nr. 1

¹² *Item den selven vijfhondert twee en twintigh roeden landt en bosch op tneed(er) Trimpontsveld (...). Item den selven drijenneghentigh roeden landt op het hoogh Trimpontsveld, paelende aen den Loviere (...)*, Rijksarchief Gent, Gemeente Everbeek, Oud Archief, nr. 1

¹³ VAN TRIMPONT 1996 31-32

¹⁴ Enkele voorbeelden : *Item den selven honderd drij(en)seventigh roeden landt en bosch, te Trimpont, paelende aen Lieven Petrus, aen Joseph Bloos, aen Pieter van Houte ende aen de straete* (p. 298). *Item den selven* (geschrapt en vervangen door: Damiaen Daenens 1787) *sesenneghentigh roeden bosch te Trimpont, paelende aen Adriaen Mehouden, aen Jan Soetens, aen Adriaen Twembeke, ende aen Jan Baptiste de Zutter* (p. 300). *Item den selven hondert twelf roeden bosch en weijde te Trimpont paelende aen Matthijs Bloos, aen Rochus de Schauwer, aen Adrien Twembeke, ende aen de straete* (p. 303). *Item den selven een en sestigh roeden landt en bosch op 't hoogh Trimpontsveld, paelende aen Hubert Bloos, aen Joseph Bloos, aen Joseph Faignaert ende aen de straete* (p. 305). *Item den selven ses en neghentigh roeden bosch te Trimpont, paelende aen dhoirs Judocus Meucke, aen Pieter van Haute, aen George Vincq ende aen de straete* (p. 310). *Item den selven hondert vijftien roeden bosch, te Trimpont, paelende aen dhoirs Marten de Schauwer, aen dhoirs Judocus Meucke, ende aen Adriaen Sourdiau-court* (p. 321). *Item den selven ses en vijftigh roeden bosch te Trimpont paelende aen Pieter Willems, aen Anthon Willems, aen George Vincq, ende aen Anthon van Weijmeersch* (p. 336). Rijksarchief Gent, Gemeente Everbeek, Oud Archief, nr. 1;

Beschermingsdossier: 'Trimpontbos en omgeving', cultuurhistorisch landschap – 'bakoven met bakhuis', monument

die voorheen bos waren.¹⁵ Dit wijst erop dat heel wat bospercelen in de loop van de 18de eeuw zijn ontgonnen. Ondanks deze ontginningen bleef Everbeek een bosrijke gemeente. In 1833 was 10 procent van de oppervlakte van Everbeek nog steeds bebost, zoals Vandermaelen (1833) vermeldt (zie verder).

Tijdens de landbouwcrisis van 1845-1850 werd een groot deel van het Trimpontbos gerooid en omgevormd tot akkerland, zoals blijkt uit de kadastrale legger van Everbeek, gepubliceerd door P.C. Popp. In het noordelijke deel werd beduidend meer bos ontgonnen dan in het zuidelijke deel. Het Trimpontbos was niet het enige bos dat in de jaren 1845-1855 grotendeels ontgonnen werd. Ook het Bos t'Ename onderging in die jaren hetzelfde lot.¹⁶ Toen de landbouwcrisis voorbij was, werden de meeste gerooide percelen weer bebost. De herbebossing verliep vrij snel, zoals te zien is op de topografische kaart van 1864. Sommige gerooide percelen bleven echter in gebruik als akkerland.

In het laatste kwart van de 19de eeuw en het eerste kwart van de 20ste eeuw werden verschillende akkers en tuinen aan de rand van het Trimpontbos bebost, waardoor de beboste oppervlakte verder toenam. Ten minste drie boerderijtjes of boerenarbeidershuizen aan de rand van het bos werden gesloopt. Deze percelen zijn nu bos.

Vandermaelen (1833) vermeldt dat een tiende van de oppervlakte van de gemeente Everbeek bestond uit hakhout met overstaanders (*bois taillis*) en hooghout (*futaie*). Het hakhout bestond uit haagbeuk, hazelaar, els en berk; de overstaanders en het hooghout bestonden voornamelijk uit eik, '*bois blanc*' (witte of grauwe abeel en esp) en populier. Er waren ook enkele slechte grienden (*quelques mauvaises oseraies*). De bodem in Everbeek was niet van de beste kwaliteit. Veel percelen werden niet geploegd maar gespit. Bijna alle percelen werden door kleine boeren bewerkt. Er waren weinig woeste gronden.¹⁷

1.2.1.3. Houtige beplantingen

Op de bosgrens van het Trimpontbos en Lobesbos staan kaphagen van haagbeuk, wat mogelijk wijst op het markeren van oude eigendoms- of gebruiksgrenzen. Op verschillende perceelsgrenzen en langs (voet)wegen staan knotbomenrijen van haagbeuk, wilg en gewone es. Het erf Pevenage 10 en Trimpont 14 zijn afgeboord door een kaphaag van haagbeuk. Langs Trimpont staat op een talud in een bocht een grote houtkant bestaande uit essenhakhoutstoven. Langs Pevenage staat een rij opgaande Marilandica-populieren. Bij Trimpont 10 staat een linde als hoekboom of schermboom.

Perceelsrandbeplantingen van geschoren (gemengde) hagen boorden de erven of de hoogstamboomgaarden af. Verschillende geschoren meidoornhagen langs de weg Trimpont zijn nog relatief jong maar passen mooi in het landschap.

¹⁵ Enkele voorbeelden: *Item den selven een en veertigh roeden landt op den Abbensbosch, paelende aen Joseph Flaman, aen Frans Faussy, aen de wedewe Joos Gabriels, ende aen den Feymeersch* (p. 395). *Item den selven acht en veertigh roeden landt op den Hooghbosch, paelende aen de wedewe Joos Gabriels, aen Joos Meucke, aen Joos vander Motten, ende aen Joes Faiquaert* (p. 395). *Item den selven tachtentigh roeden landt op den Abbinsbosch paelende aen Philips Daenens, aen dhoirs Hubert de Braine, aen de Wilde Roede ende aen [blanco]* (p. 412). *Item achtentvintigh roeden lochtinck op den Hooghbosch, toebehoorende aen Adriaen Pieter Arents fils Joos, paelende aen Ignaetius Pieter Arents, aen dhoirs Jan Matthijs, ende met twee zijden aen de straete* (p. 413); Rijksarchief Gent, Gemeente Everbeek, Oud Archief, nr. 1;

¹⁶ TACK e.a. 2021, deel 1, 383-410

¹⁷ *Un dixième de la superficie est occupé par des bois taillis et futaie : les taillis se composent de charmilles, coudriers, aunes et bouleaux ; le chêne, le bois blanc et le peuplier sont les principales essences de la futaie. Quelques mauvaises oseraies. Le sol, dont la qualité est très-médiocre, est très-bien cultivé ; on l'exploite presque entièrement en petite tenue ; une grande partie est même cultivée à bras. On y trouve peu de terres incultes*. VANDERMAELEN 1833, 175

Beschermingsdossier: 'Trimpontbos en omgeving', cultuurhistorisch landschap – 'bakoven met bakhuis', monument

Enkele houtige beplantingen nader toegelicht:

Trimpontboom (ID307654)

In de vallei van de Terkleppebeek staat een zomereik met houten kruis op het talud van de weg Trimpont. De boom staat op de hoek van een wandelpad dat langs het Trimpontbos omhoog loopt.

Deze eik heeft een stamomtrek van 497 cm (straal= 79,1 cm, gemeten op 150 cm hoogte). De stam- en kruinvorm, met zware takken die op een stamhoogte van ongeveer 4 m uitwaaieren doet vermoeden dat deze boom vroeger regelmatig werd geknot.

Aan deze boom is een lokaal verhaal verbonden. De eik met het kruis zou namelijk herinneren aan de dood van Joseph van Trimpont in 1843. Volgens overlevering zou Joseph van Trimpont overleden zijn toen hij tijdens een onweer onder de eik aan het schuilen was en door de bliksem geraakt werd. Op de plaats waar dit ongeluk gebeurde, werd een houten kruis geplaatst, vlakbij de boom. Dit kruis is mettertijd met de eik vergroeid. Een dergelijk nagedachtenis- of memoriekruis wordt ook omschreven als een *schielijke-dood-kruis*.

Op het kruis staat volgende tekst:

*"Bid voor de ziel van
Joseph van Trimpont
overleden in het jaar 1843
doet toch een gebed voor mij."*

De boom werd op 27 juni 2023 dendrochronologisch onderzocht, op basis van het jaarringpatroon. Tijdens de staalname bleek de stam hol te zijn. Enkel van de buitenste schil van de stam kon nog gezond hout worden bemonsterd. Op de boorkernen zijn resp. 84 en 54 jaarringen op te meten. In 2013 is een jaar met een opvallend smalle jaarring, waarna de groei herneemt zoals ervoor. De afgelopen 4 jaar lijkt de aanwas af te nemen. Het ontbrekend aantal ringen inschatten – rekening houdend met de gemiddelde groeiringbreedte – zou een interpolatie vragen over veel grote afstand dan dat er meetgegevens beschikbaar zijn.

Hoewel niet met zekerheid vast te stellen, kunnen de jaren 1971 en 1977 aangeduid worden als 'knotjaren'. Dit laatste jaar kan eventueel ook toe te schrijven zijn aan de daaropvolgende droge zomer (1976) die een herstellende boom – na het knotten in 1977 – doet inboeten qua vitaliteit.

In de daaropvolgende decennia, is een dergelijke opeenvolging van smalle jaarringen niet met voorgekomen. Deze boom is daarna al zeker niet meer zwaar geknot.¹⁸

Hoekboom Pevenage (ID 301782)

De zware gekandelaarde zomerlinde staat op een graslandperceel aan de straat Pevenage, Brakel (Everbeek). Het is een beschermboom of hoekboom. De linde met omtrek 450 cm dateert minstens uit het vierde kwart van de 19de eeuw.

De boom lijkt nu midden op het perceel te staan. Op de kadastrale kaart lijkt hij op de hoek van het perceel 167G te staan, een kleiner afgesplitst perceel van het oorspronkelijk grotere perceel 167 (nu 167F). Op de topografische kaart 'topo 1904' (Militair Cartografisch Instituut, kaartblad 30/6), gekarteerd in 1884, staat een rij boskantershuisjes ingetekend. Mogelijk had de boom een schermfunctie en beschermde hij een gebouw tegen sterke weersinvloeden. Een andere mogelijkheid is dat de boom werd aangeplant als hoekboom, om de juiste kadastrale grens (en eigendomsgrens) te markeren.

De boom heeft een omtrek van 450 cm (gemeten op 150 cm, 27 juni 2023). De boom is reeds lange tijd niet geknot. De knothoogte bevindt zich op 3 m. Er is een tweede knothoogte op circa 7 meter.

¹⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2023: Trimpontboom [online]
<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/307654> (Geraadpleegd op 23-11-2023)

Beschermingsdossier: 'Trimpontbos en omgeving', cultuurhistorisch landschap – 'bakoven met bakhuis', monument

Op 27 juni 2023 werd een dendrochronologisch onderzoek van de zomerlinde uitgevoerd met als doel de ouderdom van deze boom zo goed als mogelijk in te schatten, op basis van het jaarringpatroon. De leeftijdsschatting ligt tussen de 118 en 152 jaar. De 'beste' schatting is dat deze boom minstens 126 jaar oud is. Het verschil tussen de leeftijdsinschatting op basis van beide boorkernen is echter opvallend en niet eenduidig te verklaren. Mogelijke hypothesen zijn: de boom kende een sterk excentrische groei en het merg ligt niet in het centrum van de stam. In dit geval is de leeftijdsinschatting van 126 jaar als betrouwbaar te beschouwen. Ofwel was dit oorspronkelijk een meerstammige boom waarvan verschillende loten tot één stam zijn versmolten. Dan zou er twee (of meer) maal een merg aanwezig zijn op een dwarse doorsnede. In dit geval is één loot dan minstens 126 jaar oud, maar kan de andere boorkern mogelijk een andere loot aangeboord hebben die nog ouder is. Hoeveel ouder kunnen we moeilijk inschatten. Er is bij de Pevenage-linde geen kernrot vastgesteld. Bij een linde van dergelijke omvang mag dat uitzonderlijk genoemd worden.¹⁹

Notelaar Trimpont 14 (ID 308543)

Centraal op het erf van Trimpont 14 staat een mooi uitgegroeide okkernoot. De mooi gevormde notelaar staat tussen het boerenhuis en het bakhuis. De notelaar heeft een omtrek van 218 cm (gemeten op 150 cm hoogte). De takvrije stam bedraagt ongeveer 3 m. De configuratie van het erf is reeds op de kaart Atlas der Buurtwegen van 1843-1845 ingetekend. Op latere kaarten blijft deze grotendeels ongewijzigd.

Een notelaar is een boom die vaak centraal op het erf wordt aangeplant, voor de boerenwoning. De okkernoot geeft een specifieke geur af die insecten (muggen) verjaagt. Oud volksgeloof in bepaalde regio's verbindt 'geluk voor huis en haard' aan deze boomsoort. Als je je vestigde op een boerderij werd er een notelaar aangeplant om het geluk af te dwingen. Daarnaast werd hout van notelaar gebruikt als geriefhout voor allerlei toepassingen, onder meer het maken van geweerkolven.²⁰ Het was gebruikelijk om bij de geboorte van een zoon (of soms ook een dochter) een notelaar op het erf aan te planten als herdenkingsboom.²¹

1.2.1.4. Wegenpatroon

Op de Atlas der Buurtwegen (1841) is er een dicht stelsel aan voetwegen gekarteerd. Een groot deel daarvan zijn niet meer toegankelijk en nog moeilijk in het landschap afleesbaar. Deze onverharde paden gaven korte verbindingen naar de grotere straten Kapellen, Kremerstraat, Trimpont, Lobe en Pevenage. Een aantal voetwegen zijn wel nog bewaard. Ze krijgen op OpenStreetMap namen zoals De Watté, Cauchie, Lobé, Baptiste Bonne, Vandermotten, Voslier, ...

1.2.1.5. Bouwkundig erfgoed

In het gebied komen enkele gehuchten voor zoals Pevenage, Lobé, Trimpont en Kapellen. Deze gehuchten werden gekenmerkt door verspreide kleinschalige agrarische bebouwing bestaande uit hoevetjes of boerenburgerhuizen met bijhorende huisweide, (nuts)tuinen en hoogstamboomgaarden. Deze landelijke bebouwing dateert hoofdzakelijk uit de 19de en eerste helft van de 20ste eeuw. Sommige staan reeds op de kaart van Villaret (1745-1748) en de Ferrariskaart (1771-1778), en evolueerden later.

Kapellen is een landelijke straat in de zuidwestelijke hoek van de deelgemeente Everbeek, grenzend aan de Waalse gemeente Vloesberg (Flobecq). De weg verbindt de Waalse straten Commune en Motte met het kruispunt Trimpont, Hemelrijk en Kremerstraat nabij en grenzend aan het Trimpontbos. De straat is al aanwezig op de Villaretkaart van 1745-

¹⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2023: Zware gekandelaarde zomerlinde als hoekboom [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/301782> (Geraadpleegd op 28-11-2023)

²⁰ SMALLEGANGE G. 2001, 30

²¹ DE CLEENE & LEJEUNE 2000, 785-804

Beschermingsdossier: 'Trimpontbos en omgeving', cultuurhistorisch landschap – 'bakoven met bakhuis', monument

1748 als '*Marais del Capelle*' en de Ferrariskaart van 1771-1778 als '*Ha(meau) Cappellen*', waarnaar de huidige benaming verwijst. Op het einde van de 18de eeuw is er al verspreide schaarse bebouwing langsheen het wegtracé. Nu is er nog steeds verspreide landelijke bebouwing aanwezig, evenals een [kleine wegkapel](#) en [oude Calvarie](#), net buiten het cultuurhistorische landschap. [Kapellen 10](#) is een gesloten hoeve in kern opklimmend tot de 19de eeuw, waarvan de configuratie tot stand kwam vóór 1939.

De [Kremerstraat](#) is een smalle, geasfalteerde straat nabij de Waalse gemeente Vloesberg (Flobecq) in het zuidwesten van de deelgemeente Everbeek (Brakel). Deze oude verbindingsweg met verspreide kleinschalige bewoning wordt reeds afgebeeld op de Villaretkaart van circa 1745-1748. De Ferrariskaart van 1771-1778 identificeert de straat als een deel van het gehucht '*Cappellen*'. Het Primitief Plan van 1830-1833 introduceert het gehucht '*Kremerstraat*' waaraan de huidige straatnaam ontleend is. [Kremerstraat 2](#) is een dieper gelegen, vrijstaand, in kern 19de-eeuws boerenburgerhuis, dat van straat gescheiden is door een hoge bakstenen straatmuur, bereikbaar via een gekasseide oprit. [Kremerstraat 16](#) is een boerenburgerhuis uit het begin van de 20ste eeuw, met decoratief metselwerk met kenmerken uit het neotraditionalisme. [Kremerstraat 18](#) is een vrijstaande boerenburgerwoning. Het dubbelhuis bestaat uit twee bouwlagen uit verzorgde baksteenbouw. Haaks hierop staat een landgebouw met ten oosten ervan hoogstamboomgaard.

Volgens de topografische kaart van 1904 refereert de huidige straatnaam [Lobe](#) naar het gelijknamige gehucht '*Lobé*'. Een kleine bewoningskern klimt minstens op tot de tweede helft van de 18de eeuw. Zo wordt het gehucht op de kaart van Villaret geïdentificeerd als '*Le Biec*' en op de kaart van Ferraris (1771-1777) als '*H am (hameau) Lobets*' waarvan het latere Lobé is afgeleid.

[Pevenage](#) is een bochtige straat die de straat Lobe met de Maandagstraat verbindt. De straatnaam is ontleend aan de oude gehuchtsnaam die reeds voorkomt op de Villaretkaart van 1745-1748 als '*le Pivenech*' en evolueerde tot '*Ha(meau) Pevenage*' op de Ferrariskaart van 1771-1778. Het tracé gaat minstens terug tot de tweede helft van de 18de eeuw. Op dat moment was er nog een extra doorsteek ter hoogte van Pevenage 10 over de beboste heuvelkam leidende naar het lager gelegen Trimpont op de Atlas der Buurtwegen gekend als '*Chemin nr. 24*'. [Pevenage 10](#) is een hoevesite, in jaarankers "1803" gedateerd, bestaande uit een zuidoostelijk georiënteerd boerenhuis met een haaks schuur- of stalvolume.

De huidige bochtige straat [Trimpont](#) verbindt het kruispunt Kapellen, Kremerstraat, Hemelrijk met de naar het dorpscentrum leidende Maandagstraat en loopt langsheen het Trimpontbos. De plaatsnaam '*Le Trimpont*' wordt al op de 18de-eeuwse kaart van Villaret (1745-1748) weergegeven. Trimpont komt nu onder meer terug in het zogenaamde Trimpontbos, de [Trimpont- of Kruiskapel](#) en het 19de-eeuwse [Trimpontkruis op de Trimpontboom](#) opgericht ter nagedachtenis van ene Joseph van Trimpont. [Trimpont 5](#) is een hoevesite waarvan de site minimaal teruggaat tot de 18de eeuw en, in de 19de en 20ste eeuw uitgebreid tot een U-vormig baksteenbouw, van één tot anderhalve bouwlaag. Het sobere metselwerk, de getoogde muuropeningen en muurankers van 'double Fleurs de lis' wijzen op een agrarische functie.

De [Kruiskapel](#), ook wel '[Trimpontkapel](#)' genoemd, is schuin ingeplant aan de straatbocht van Trimpont, en ligt op de hoek met een voetweg. De huidige kapel is opgericht in 1884 ter vervanging van een wegkruis. Dit wegkruis staat niet gekarteerd op de historische topografische kaarten.

Het Christusbeeld van de kapel werd in 1973 overgebracht naar de Sint-Jozefkerk van Everbeek-Boven. De rechthoekige bakstenen wegkapel met driesijdige sluiting onder zadeldak met kunstleien werd hersteld in de jaren 1990. De decoratief uitgewerkte voorgevel met hardstenen topaflijning is bekroond door een hardstenen kruis. In de voorgevel zit een laag ijzeren toegangshek. In elke zijgevel zit een klein spitsboogvenster

Beschermingsdossier: 'Trimpontbos en omgeving', cultuurhistorisch landschap – 'bakoven met bakhuis', monument

met roedeverdeling. Het interieur bestaat uit geschilderde gecementeerde binnenwanden met schijnvoegen, een blauwgeschilderde overwelling op omlopende lijst en een duif in stuc reliëf boven het kruisbeeld. Een gepolychromeerd Heilig Hartbeeld staat op nieuw altaartje. Op de wanden zitten houten wandsokkels met gepolychromeerd heiligenbeelden.²²

De hoeve met bakhuis²³, [Trimpont 14](#), is in kern 19de-eeuws. De hoevesite met losse bestanddelen is van de straat afgescheiden door een houtkant en een bakstenen muur met ijzeren hekwerk. De boerenwoning in oorsprong teruggaand op twee aanpalende boerenarbeiderswoningen. Achteraan op het erf, vlakbij een oude notelaar, staat een langgestrekte bakoven van het samengestelde type, deels uit vakwerkbouw opgetrokken, vermoedelijk daterend uit de 19de eeuw. Dit uitzonderlijke bakhuis wordt bijkomend als monument beschermd (zie 1.2.2.).

1.2.1.6. Archeologie

Binnen de afbakening van het cultuurhistorische landschap zijn er geen vondstlocaties of waarnemingen in de centraal archeologische inventaris (CAI). De vondstlocaties in de omgeving situeren zich op de rug ten noorden/noordoosten van Trimpontbos en omgeving. Er zijn prospectievondsten van Romeins materiaal. Deze wordt aangeduid als mogelijk een Romeinse villa omwille van de aanwezigheid van concentratie bouwpuin (dakpanfragmenten, ijzerzandsteen en glauconiethoudende kiezelzandsteen).²⁴ Ook zijn er in de omgeving prospectievondsten met een concentratie aan Romeinse dakpannen²⁵ of bouw materiaal²⁶.

1.2.1.7. Huidig bodemgebruik

Het huidige landschap bestaat uit kleine boskernen die verspreid liggen in het gebied. De boskernen situeren zich voornamelijk op de steilere hellingen van de Terkleppebeek. De bossen zijn oost-west georiënteerd, en volgen de richting van de hoogtelijnen. De noordelijke boskern langs de Terkleppebeek heeft op de noordelijke helling een stelsel van bronnen die afwateren naar de beek. In het bos ten zuiden van Trimpont is het bronstelsel op de zuidelijk helling gesitueerd. De bosgrens is overal erg scherp. Vaak is er op de overhang van bos naar grasland- of akkerland een uitgesproken natuurlijk talud aanwezig. De bosjes op rond de Terkleppebeek zijn botanisch zeer waardevol. Het betreft oud bosvegetaties met een uitbundige voorjaarsvegetatie met onder meer bosanemoon, wilde hyacint, wilde narcis, daslook, paarbladig goudveil,...

Het overgrote deel van de omliggende percelen zijn graslanden, het grootste deel betreft historisch permanente graslanden. De weinige akkerlanden bevinden zich op de hogere en minder steile delen van het gebied, bijvoorbeeld in het zuiden van het landschap ter hoogte van Kapellen, waar de aanzet van de kouter in de afbakening is opgenomen. Een tweede blok akkerland bevindt zich aan de oostzijde, in de driehoek tussen de straat Lobe en Sentier nr 143 (Atlas der Buurtwegen) / het Vandesandenwandelpad (OpenStreetMap). In het noorden, nabij de Maandagstraat, is er een akkerperceel.

²² Agentschap Onroerend Erfgoed 2023: Kruiskapel [online]

<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/73989> (Geraadpleegd op 06-01-2023)

²³ [Hoeve met bakhuis | Inventaris Onroerend Erfgoed](#) (Geraadpleegd op 06-12-2023)

²⁴ veldkartering PAM Velzeke: <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/500114>

²⁵ veldkartering PAM Velzeke: <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/500362>

²⁶ veldkartering M. Velghe: <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/500265>

Beschermingsdossier: 'Trimpontbos en omgeving', cultuurhistorisch landschap – 'bakoven met bakhuis', monument

1.2.2. Monument 'Bakoven van het samengestelde type, met bakhuis in vakwerkbouw'

1.2.2.1. Kaartenonderzoek

De kleine hoevesite komt voor het eerst met zekerheid voor op het Primitief Plan (1830-1833): een L-vormig volume met klein losstaand gebouwtje (ter hoogte van de huidige woonst) en een klein vrijstaand gebouwtje in de zuidoostelijke perceelshoek. Het kadaster benoemde deze eigendom van landbouwer Dubois als woning en boomgaard. De Poppkaart (omstreeks 1860) toont de opdeling van het L-vormige volume in twee kleine woningen. In 1907 volgde een verbouwing van de tweewoonst en werd er ten noordoosten op het hoeve-erf een nu verdwenen landgebouw gebouwd. Tenslotte werd er in de loop van de 20ste eeuw nog een deels beplankte open constructie voor het stallen van landbouwmateriaal bij de woning opgetrokken. Hoewel de bakoven waarschijnlijk uit de 19de eeuw stamt, is hij niet aangegeven op historische kaarten.

1.2.2.2. Inplanting van de bakoven op het hoeve-erf

De bakoven op het erf van de kleine hoeve Trimpont 14 in Brakel (Everbeek) vormt een belangrijke getuige van het agrarische verleden en is kenmerkend voor de hoevebouw in de Vlaamse Ardennen. Hoewel de bakoven waarschijnlijk uit de 19de eeuw stamt, werd hij pas na 1964 kadastraal geregistreerd.²⁷ Door de belastingvrijstelling voor kleine agrarische gebouwen kwam dit wel vaker voor.

Zoals gebruikelijk is de bakoven omwille van het brandgevaar als vrijstaande constructie achteraan op het erf, ten zuiden van de woning(en), ingeplant. Ook de aanplant van een notelaar op het erf is traditioneel. De bakoven wordt beschaduwd door een mooi uitgegroeide notelaar, waarvan de aromatische bladeren de muggen zouden tegenhouden.

1.3. Beschrijving met inbegrip van de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken

1.3.1. Cultuurhistorisch landschap 'Trimpontbos en omgeving'

Het cultuurhistorisch landschap 'Trimpontbos en omgeving' bestaat uit enkele kleine bossen (Lobesbos en Trimpontbos) op de heuvels met in de vallei graslanden, oude bomen en bosranden, kapellen, hoeves, kronkelende paadjes,... en heeft een hoge landschappelijk waarde omwille van de hoge gaafheid van deze afzonderlijke elementen en hun onderlinge samenhang.

De bossen, waaronder het Trimpontbos, zijn nabij de Vlaamse gewestgrens gelegen. Ze maken deel uit van de Everbeekse bossen. Dit boscomplex ligt op de oostelijke uitloper van de beboste heuvelkammen van de Vlaamse Ardennen. Het zijn gesloten bron-, helling- en valleibossen. De sterk meanderende Terkleppebeek met zandige bodem heeft oevers met een goede structuurkwaliteit. In de bossen en weilanden op de helling liggen bronstelsels. De bosgrens is vaak scherp en gekenmerkt door uitgesproken taluds.

Deze historisch-landschappelijke structuur van beboste heuvelkammen, met tussenin een smal en lager gelegen valleitje bestaande uit graslanden en verspreid enkele kleinschalige hoevegebouwen met bijhorend erf en erfbepantingen (hagen, oude bomen, relictten van boomgaarden), is nagenoeg onveranderd gebleven. Hoogstamboomgaarden, inclusief gedegradeerde en jonge, staan vaak in de onmiddellijke omgeving van de erven.

Deze kleinschaligheid van het landschap is typisch voor de Vlaamse Ardennen, maar is zelden zo goed bewaard gebleven. Het kleinschalige en gevarieerde landschap heeft op korte afstand grote hoogteverschillen. Dit draagt bij aan de hoge landschappelijke belevingswaarde van het gebied.

-
- ²⁷ Kadasterarchief Oost-Vlaanderen, Kadastrale legger Everbeek, artikel 406, 1187, 2698
 - Kadasterarchief Oost-Vlaanderen, Oorspronkelijke aanwijzende tabel primitief perceel (208) Everbeek.

Beschermingsdossier: 'Trimpontbos en omgeving', cultuurhistorisch landschap – 'bakoven met bakhuis', monument

Het complex van graslandpercelen bestaat uit hooi- en wellanden, vaak met microreliëf. Ze zijn vaak historisch permanent grasland.

De onverharde en half-verharde wegen en paden doorkruisen het gebied. De wegen Trimpont en Pevenage hebben een kleinschalig bochtig tracé.

Het 'Trimpontbos en omgeving' is ook bijzonder waardevol omwille van zijn valleitjes, steile taluds en het brongebied van de Terkleppebeek, waaraan typische en zeldzame en standplaatsspecifieke beekbegeleidende flora (onder meer paarbladig en verspreidbladig goudveil) verbonden is.

Het open landbouwgebied situeert zich in het zuiden van het gebied. Het zijn hoger gelegen droge leemgronden die verder in zuidwestelijke richting overgaan in een kouter. Het bodemgebruik bestaat uit open akkerland.

Op de bosgrens van het Trimpontbos en Lobesbos staan kaphagen van haagbeuk, wat mogelijk wijst op het markeren van oude eigendoms- of gebruiksgrenzen. Op verschillende perceelsgrenzen en langs (voet)wegen staan knotbomenrijen van haagbeuk, wilg en gewone es. Het erf Pevenage 10 en Trimpont 14 zijn afgeboord door een kaphaag van haagbeuk. Langs Trimpont staat op een talud in een bocht een grote houtkant bestaande uit essenhakhoutstoven. Langs Pevenage staat een rij opgaande Marilandica-populieren. Bij Trimpont 10 staat een linde als hoekboom of schermboom.

Perceelsrandbeplantingen van geschoren (gemengde) hagen boorden de erven of de hoogstamboomgaarden af. Verschillende geschoren meidoornhagen langs de weg Trimpont zijn nog relatief jong maar passen mooi in het landschap.

Houtige beplantingen met erfgoedwaarde:

- Brakel, Kapellen 10, [Kaphaag van haagbeuk](#) (ID 308532);
- Brakel, Lobe, [Kaphaag van haagbeuk](#) (ID 308533);
- Brakel, Lobe, [Kaphaag Haagbeuk](#) (ID 308571);
- Brakel, Lobe, [Knotbomenrij van haagbeuk en zomereik](#) (ID 308573);
- Brakel, Pevenage, [Zware gekandelaarde zomerlinde als hoekboom](#) (ID 301782);
- Brakel, Pevenage, [Knotbomenrij van schietwilg](#) (ID 308576);
- Brakel, Pevenage, [Bomenrij van Marilandicapopulieren](#) (ID 308577);
- Brakel, Pevenage, [Knotbomenrij van haagbeuk](#) (ID 308578);
- Brakel, Pevenage 10, [Kaphaag van haagbeuk](#) (ID 308579);
- Brakel, Trimpont, [Houtkant van gewone es](#) (ID 308581);
- Brakel, Trimpont, [Knotbomenrij van haagbeuk](#) (ID 308574);
- Brakel, Trimpont, [Knotbomenrij van haagbeuk en es](#) (ID 308575);
- Brakel, Trimpont, [Trimpontboom](#) (ID 307654);
- Brakel, Trimpont 10, [Geknotte linde](#) (ID 308580);
- Brakel, Trimpont 14, [Kaphaag van haagbeuk](#) (ID 308541);
- Brakel, Trimpont 14, [Houtkant van es en haagbeuk](#) (ID 308542);
- Brakel, Trimpont 14, [Notelaar op erf](#) (ID 308543).

In het gebied komen enkele gehuchten voor zoals Pevenage, Lobé, Trimpont en Kapellen. Deze gehuchten werden gekenmerkt door verspreide kleinschalige agrarische bebouwing bestaande uit hoevetjes of boerenburgerhuizen met bijhorende huisweide, (nuts)tuinen en hoogstamboomgaarden. Deze landelijke bebouwing dateert hoofdzakelijk uit de 19de en eerste helft van de 20ste eeuw. Sommige staan reeds op de kaart van Villaret (1745-1748) en de Ferrariskaart (1771-1778), en evolueerden later.

Beschermingsdossier: 'Trimpontbos en omgeving', cultuurhistorisch landschap – 'bakoven met bakhuis', monument

Gebouwen met erfgoedwaarde, met inbegrip van de erven met erfbeplantingen en moestuinen:

- Brakel, Kapellen 10, [Gesloten hoeve](#) (ID 308544);
- Brakel, Kapellen 14, [Hoeve met bakhuis](#) (ID308550);
- Brakel, Kapellen 16, [Boerenburgerhuis](#) (ID308546);
- Brakel, Kapellen 18, [Boerenburgerhuis](#) (ID308547);
- Brakel, Kremerstraat 2, [Boerenburgerhuis](#) (ID 308545);
- Brakel, Trimpont, [Kruiskapel](#) (ID 73989);
- Brakel, Trimpont 5, [Hoeve](#) (ID 308549);
- Brakel, Trimpont 14, [Hoeve met bakhuis](#) (ID 308550);
- Brakel, Pevenage 10, [Hoeve](#) (ID308548).

Gebouwen met erven of tuinen, zonder of met beperkte erfgoed waarde:

- Brakel, Lobe 3;
- Brakel, Lobe 4;
- Brakel, Lobe 5;
- Brakel, Lobe 6;
- Brakel, Lobe 7;
- Brakel, Lobe 9;
- Brakel, Pevenage 9;
- Brakel, Pevenage 11;
- Brakel, Pevenage 13;
- Brakel, Trimpont 3;
- Brakel, Trimpont 10;
- Brakel, Trimpont 12.

Het landschap rond het Trimpontbos wordt gekenmerkt door het voorkomen van enkele zichten die bijdragen aan een gevarieerd landschap (figuur 11):

- Zicht 1: situeert zich ter hoogte van de scherpe bocht van de straat Trimpont tussen de huisnummers 6-10. Het is een gefilterd zicht in oostzuidoostelijke richting over de Terkleppebeek op de Kruiskapel tussen de graslanden.
- Zicht 2: bevindt zich rond de Kruiskapel (Trimpontkapel), en strekt zich voornamelijk in oostelijke, zuidelijke en westelijke richting uit. Het is een zeer ruim zicht op het graslandrijke halfopen landschap rond de kapel.
- Zicht 3: in dezelfde omgeving, maar dan vanaf de andere zijde bekeken, is er een zicht vanaf de weg Trimpont ten zuiden van de kapel.
- Zicht 4: vanaf het de voetweg 'Baptiste Bonne' (OpenStreetMap) op de zuidrand van het Trimpontbos is er een zicht op de Kruiskapel en omgeving.

1.3.2. Monument 'Bakoven van het samengestelde type, met bakhuis in vakwerkbouw'

Zowat elke grote of kleine hoeve in de Vlaamse Ardennen had zijn bakoven, omdat bossen, kaphagen, knotbomen en houtkanten er voor iedereen binnen handbereik waren.²⁸ Zo komt ook bij de kleine hoeve Trimpont 14 in Everbeek (Brakel) een bakoven voor. Erg uitzonderlijk is daarentegen dat de langgestrekte bakoven van het samengestelde type (parallel met de straat opgesteld) van de kleine hoeve gedeeltelijk in vakwerkbouw met lemen vullingen is opgetrokken. De bakoven bestaat uit het gedeeltelijk in vakwerkbouw opgetrokken bakhuis, met aansluitend kleine varkensstal (1), en het lagere, asymmetrisch ingeplante bakovengebouwtje (2). Op basis van de volumewerking van de daken behoort de bakoven dus tot het samengestelde type.

²⁸ [Vuur doet Leven! - Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen \(rlva.be\)](#)

Beschermingsdossier: 'Trimpontbos en omgeving', cultuurhistorisch landschap – 'bakoven met bakhuis', monument

1.3.2.1. Volume van bakhuis met aansluitend kleine varkensstal

Het eigenlijke bakhuis bestaat uit een langgestrekt gebouw van twee traveeën in stijl- en regelwerk met leemvullingen (ten oosten), met aansluitend kleine bakstenen varkensstal (ten westen). Het bakhuis en de kleine varkensstal zijn gevat onder een doorgetrokken zadeldak. De dakoverstekende (leem) muren beschermen tegen het vocht, rusten op de doorgetrokken kepers van de dakconstructie. De nokrichting van het met rode Vlaamse pannen gedekte zadeldak staat haaks op die van de woningen. Terwijl de noordelijke langsgevel van het bakhuis naar het erf en de woningen is gericht, vormt de zuidelijke langsgevel als het ware de achtergevel. De langsgevels van het bakhuis bestaan uit stijl- en regelwerk boven een lage bakstenen voeting. Door de terreinhelling telt de voeting van de achtergevel meer baksteenlagen, met aan de bovenzijde een kopse laag. Zowel de noordelijke als de zuidelijke langsgevel van het bakhuis bestaan uit drie verticale vakwerkstroken, ingeklemd tussen enerzijds de houten onder- en bovenregel, en anderzijds de houten verticale stijlen. Deze stroken zijn op hun beurt gevat tussen bakstenen muren. Aan de oostzijde betreft het de smalle zijkanten van de bakstenen zijgevel van het bakhuis (waartegen het ovengebouwtje aanleunt). Aan de westzijde sluit het baksteenmetselwerk van de langsgevels van de stal aan.

Tussen de langsgevels van de kleine stal en de smalle zijkanten van de westelijke zijgevel (van de stal) vertoont het baksteenmetselwerk een duidelijke verticale, niet-gehechte bouwnaad. Bovendien is de donkerrode, handgevormde baksteen van de westelijke zijgevel duidelijk ouder dan de rode en gladdere mechanische baksteen van de langsgevels van de stal. Dit verschil wijst op de versterking van deze stalgevels: de jongere baksteenmuren vervangen vermoedelijk vroegere vakwerkwanden. De ongebruikelijke kopse afboording (bovenste baksteenlaag) van deze muren wijst in dezelfde richting. De houten muurplaat boven de kopse baksteenlaag vormt dan mogelijk de bovenregel van het vroegere vakwerk. In de naar de woning gerichte noordelijke langsgevel van de stal steken een houten deur (met bewaard smeedijzeren hang- en sluitwerk) onder houten latei en een klein stalvenstertje (zonder raam). In de zuidelijke gevel steekt enkel een zogenaamd *asemgat* (smalle verticale muuropening zonder beglazing).

In de naar de woning gerichte noordelijke langsgevel biedt een deuropening toegang tot het bakhuis. De asymmetrisch geplaatste deuropening onder houten latei neemt de meest westelijke vakwerkstrook in. De ijzeren duimen van de verwijderde deur steken in de aansluitende muur van de stal. Verder is deze gevel blind met uitzondering van een klein rechthoekig kijkgat in de middelste vakwerkstrook. In de zuidelijke langsgevel van het bakhuis steekt centraal een venster onder houten latei. Het houten raam is ingevuld met twee vleugels met grote roede-verdeling. Onder de houten raamdorpel heeft het vakwerk een recentere invulling met baksteen. Een aantal houten balk- of muurankers in de stijlen zijn kenmerkend voor vakwerkconstructies. Ze geven in het exterieur aan waar zich binnenin de ankerbalken bevinden.

De leeminvulling van de vakwerkstroken is grotendeels bewaard. Op sommige plaatsen is de vlakke geleemde afwerkingslaag afgebrokkeld. Daardoor dagzomen het verticale vitswerk van takken en de ruwe structuur van het leemwerk. Dit leemwerk is verstevigd met stro en andere vezels.

De oostelijke zijgevel van het bakhuis is gemetseld in donkerrode, handgevormde baksteen en verstevigd met metalen muurankers. Deze puntgevel loopt op in de schouw die de oostelijke nok van het bakhuis markeert. Deze ter hoogte van de zijgevel brede schouw heeft smalle zijkanten. De westelijke zijgevel van de stal is in hetzelfde type baksteen opgetrokken en slechts met één metalen muuranker verstevigd.

Beschermingsdossier: 'Trimpontbos en omgeving', cultuurhistorisch landschap – 'bakoven met bakhuis', monument

1.3.2.2. Het bakovengebouwtje

Het bakovengebouwtje vormt aan de buitenzijde een gesloten lage constructie onder zadeldak. Door zijn asymmetrische inplanting ten opzichte van de oostelijke zijgevel van het bakhuis staat de zuidelijke langsgevel van het ovengebouwtje op één lijn met het bakhuis. De noordelijke gevel springt daarentegen naar het zuiden in tegenover de erfgevel van het bakhuis. Daardoor ontstaat een noordoostelijke inham tussen de zijgevel van het bakhuis en de langsgevel van het ovengebouwtje.

Het bakovengebouwtje is opgetrokken uit dezelfde donkerrode, handgevormde baksteen als de oostelijke zijgevel van het bakhuis waarbij het aansluit. De langsgevels zijn aan beide zijden verankerd met platte gietijzeren muurankers in x-vorm. De met bouten verstevigde ankers houden de keermuren ter hoogte van de broodoven bijeen. Het zadeldak met kleine dakoverstek is gedekt met hetzelfde type rode Vlaamse pannen als het bakhuis en de stal. De lage puntgevel van het bakovengebouwtje is niet verankerd.

1.3.2.3. Interieur van het bakhuis met aansluitende oven en van de kleine varkensstal

Aan de binnenzijde van het bakhuis steekt de ovenmond in de oostelijke zijgevel of het ovenfront, waartegen het bakovengebouwtje aanleunt. De rechthoekige ovenmond is gevat in een gietijzeren omkadering, waarop oorspronkelijk het dito ovendeurtje (verwijderd) scharnierde. Boven de ovenmond is het schouwkanaal met licht vooruitstekende schouwmantel opgetrokken. De gietijzeren schouw balk rust op drie uitkragende baksteenrijen. De eigenlijke broodoven bestaat uit de ovenvloer en het koepelvormige ovengewelf van hardgebakken baksteen.

In de noordoostelijke hoek van het bakhuis bevindt zich een tweede schouw kanaal met lage schouw mantel en gietijzeren schouw balk. In samenhang met de bewaarde hardstenen bak om varkensvoer te bereiden in de zuidoostelijke hoek en de aanpalende stal diende deze schouw mogelijk voor het bereiden van varkensvoer. Gezien de overhoekse opstelling met bakstenen aanzet tegen de vakwerkwand is deze schouw mantel mogelijk later ingebracht.

De vloer van het bakhuis bestaat uit aangestampte aarde. De wanden van het bakhuis bestaan uit onbeschilderde roodbakstenen muren en vakwerkwanden. De vlakke afwerkingslaag van de langse vakwerkwanden laat de vakwerkconstructie met stijlen en schuine schoren zichtbaar. De grijze tot lichtblauwe kleurstelling van deze wanden houdt vermoedelijk verband met het traditionele en herhaalde kalken ervan. De bakstenen scheidingsmuur tussen het bakhuis en de varkensstal is vermoedelijk, net als de langse (buiten)gevels van de stal, later ingebracht. Hetzelfde type baksteen met kopse afboording werd immers gebruikt. De scheidingsmuur sluit bovenaan aan bij een ankerbalk, waarboven het schaargebinte met hanenbalk steekt. Verder bestaat de voor het bakhuis en de stal uniforme dakconstructie uit kepers en de nokbalk.

1.4. Fysieke toestand van het onroerend goed

1.4.1. Cultuurhistorisch landschap 'Trimpontbos en omgeving'

De fysieke toestand van het onroerend goed waarvoor dit beschermingsdossier wordt opgemaakt is vastgesteld tijdens meerdere plaatsbezoeken op 21/04/2022, 05/01/2023, 14/6/2023 en 27/06/2023. De fysieke toestand is op dat moment fotografisch gedocumenteerd. Deze registratie is als bijlage bij het ministerieel besluit gevoegd en geeft een beeld van de toestand van het onroerend goed op het moment van de bescherming.

Het cultuurhistorische landschap is vrij gaaf bewaard gebleven en bevindt zich in een goede fysieke toestand. De gebouwen met erfgoedwaarde binnen het beschermde landschap

Beschermingsdossier: 'Trimpontbos en omgeving', cultuurhistorisch landschap – 'bakoven met bakhuis', monument

bevinden zich in het algemeen in goede bouwfysische toestand behoudens verborgen gebreken.

De houtige beplantingen met erfgoedwaarde binnen het gebied bestaan uit verschillende types beplantingen. In het algemeen zijn ze in goede fysieke toestand. De belangrijkste omvangrijke bomen in het gebied zijn de [Trimpontboom](#) (Trimpont, Brakel) en de [Zware gekandelaarde zomerlinde als hoekboom](#) (Pevenage, Brakel). De Trimpontboom is binnenin hol, wat op zich geen probleem hoeft te zijn, en vertoont een wat mindere vitaliteit in de kruin aangroei. De gekandelaarde linde in Pevenage heeft geen holtes wat echt uitzonderlijk is voor een linde van die omvang. De fysieke toestand van de boom is uitstekend.

De geschoren meidoornhagen langs de weg Trimpont zijn nog vrij jong en worden goed onderhouden waardoor de fysieke toestand goed is.

De knotbomenrijen, kaphagen en houtkanten zijn over het algemeen in goede fysieke toestand. Niet alles wordt nog frequent geknot waardoor er sprake kan zijn van achterstallig onderhoud dat op termijn de fysieke toestand kan beïnvloeden. De geknotte zwarte els langs Trimpont heeft een schors die los komt, mogelijk ten gevolge van het machinaal scheren van de meidoornhaag waar hij in staat. De rij Marilandicapopulieren zijn in goede fysieke toestand.

De hoogstamboomgaard aan Kremerstraat 18 bestaat uit oudere fruitbomen, maar is wel nog in goede fysieke toestand. De hoogstamboomgaard bij Lobes 7 is nog maar heel fragmentair bewaard, er zijn maar enkele hoogstammige fruitbomen meer aanwezig. Er zijn in het gebied ook enkele jonge hoogstamboomgaarden aangelegd die in goede fysieke toestand zijn.

Het wegennet is vrij volledig toegankelijk en in goede staat. De voetweg tussen Trimpont 5 en 3 en Pevenage 10 is net meer in gebruik maar is wel nog deels herkenbaar op het terrein. De voetweg tussen Lobe 4 en Lobe 6 is nog in gebruik maar niet zo goed herkenbaar op het terrein.

De graslanden zijn in goede toestand. Er zijn wel grote verschillen in vegetatietypes en microreliëf tussen de graslanden. De bossen zijn in goede staat.

In het algemeen is het landschap gaaf bewaard. In de buurt van de bron tussen Trimpont en de Kremerstraat staat een vervallen voormalige stalling.

1.4.2. Monument 'Bakoven van het samengestelde type, met bakhuis in vakwerkbouw'

De fysieke toestand van het onroerend goed waarvoor dit beschermingsdossier wordt opgemaakt is vastgesteld tijdens een plaatsbezoek op 14/06/2023. De fysieke toestand is op dat moment fotografisch gedocumenteerd. Deze registratie is als bijlage bij het ministerieel besluit gevoegd en geeft een beeld van de toestand van het onroerend goed op het moment van de bescherming.

De bakoven verkeert in een gemiddelde bouwfysische toestand, maar heeft dringend een aantal onderhouds- en instandhoudingswerken nodig. De daken zijn voorzien van onderdakplaten. Dit verstevigt de dakconstructie en verkleint de kans op afwaaiende dakpannen. De deur van het bakhuis ontbreekt, evenals de beglazing van het raam in de daartegenover gelegen wand. Hierdoor heeft de wind vrij spel.

Het baksteenmetselwerk verkeert over het algemeen in relatief goede staat. Wel zijn enkele boordbakstenen van de schouw afgebrokkeld en vertoont de top van de westelijke zijgevel barsten.

Het vakwerkskelet lijkt op het eerste zicht stabiel te zijn. Plaatselijk zullen mogelijk wel herstellingen nodig zijn. Op veel plaatsen is de vlakke geleemde afwerkingslaag van de leemvullingen afgebrokkeld waardoor het vitswerk van takken en de ruwe structuur van

Beschermingsdossier: 'Trimpontbos en omgeving', cultuurhistorisch landschap – 'bakoven met bakhuis', monument

het leemwerk komt bloot te liggen. Daardoor kan dit leemwerk verder afbrokkelen of uitspoelen en kan er vervolgschade ontstaan aan het vakwerkskelet.

Op zich verkeert het lage bakovengebouwtje in goede staat. Het koepelvormige ovengewelf in hardgebakken baksteen is echter vervallen. De zijwanden zijn bewaard, van de bovenkant kwamen echter bakstenen naar beneden. De ovenvloer, voor zover zichtbaar onder een hoop stenen, lijkt in vervallen staat te verkeren. Het ovendeurtje ontbreekt. Een bouwfysisch probleem voor het geheel hoeft dit echter niet te vormen. De muren rondom en het dak boven de broodoven verkeren immers in goede staat. Bij eventueel herstel van de functie als broodoven zal echter wel een restauratie van de oven nodig zijn.

2. EVALUEREND GEDEELTE

2.1. Evaluatie van de erfgoedwaarden

2.1.1. Cultuurhistorisch landschap 'Trimpontbos en omgeving'

Historische waarde:

Het Trimpontbos is onderdeel van een historisch oud-boscomplex dat verbonden was met het meer westelijk gelegen Livierenbos. De verbinding tussen het Livierenbos en het Trimpontbos is in de 19de eeuw verdwenen door ontbossingen. De bossen bestonden uit hakhout met overstaanders en hooghout. Midden de 19de eeuw werd, ten gevolge van een landbouwcrisis, een deel van het Trimpontbos gerooid en omgevormd tot akkerland, zoals ook bij andere bossen in de Vlaamse Ardennen gebeurde in die periode. Toen de landbouwcrisis voorbij was werden de meeste gerooide percelen terug bebost, andere bleven akkerland. In de loop van 20ste eeuw komen er gaandeweg meer graslanden voor tussen de boskernen, vooral op de natste en steilste percelen, zoals rond de bronnen tussen Pevenage en Trimpont en langs de Molenbeek.

Rond de boskernen lagen verschillende gehuchten zoals Pevenage, Lobé, Trimpont en Kapellen. Deze gehuchten werden gekenmerkt door kleinschalige agrarische bebouwing bestaande uit hoevetjes of boerenburgerhuizen met bijhorende huisweide, (nuts)tuinen en hoogstamboomgaarden. De landelijke bebouwing is karakteristiek voor het landschap.

Tussen de 18de tot begin 20ste eeuw is er wat variatie in de inplanting van de erven. In de loop van de 20ste eeuw verdwijnen er enkele bebouwde sites.

Perceelsrandbeplantingen van geschoren gemengde hagen boorden de erven en de hoogstamboomgaarden af. Op de bosgrens staan kaphagen van haagbeuk, wat wijst op het markeren van oude eigendoms- of gebruiksgrenzen, op de perceelsgrenzen en langs wegen staan her en der knotbomenrijen van haagbeuk en gewone es, opgaande bomen en hakhoutstoven. Een zware gekandelaarde linde in Pevenage werd als hoekboom of schermboom aangeplant. De Trimpontboom, een oude knoteik met een houten kruis is een herdenkingsboom.

De Kruiskapel (Trimpontkapel) uit het vierde kwart van de 19de eeuw ligt op een kruispunt van wegen en vervangt een ouder wegwijkpunt. In de ruimere omgeving komen opvallend veel betreedbare kapellen voor, wat de streek kenmerkt.

De gevorkte vallei van de Terkleppebeek is al op 18de-eeuwse kaarten herkenbaar als een kleinschalige vallei gekenmerkt door het voorkomen van graslanden met een langdurig en continu gebruik als hooi- of graasweide, omgeven door een bocagelandschap.

In het landschap is een oude wegenstructuur aanwezig. De oude wegen zijn soms een holle weg, vaak zijn ze onverhard en soms is er een aanwezigheid van aanpalende houtig erfgoedbeplantingen.

Het 'Trimpontbos en omgeving' is een typerend voorbeeld van een kleinschalig en continue ontwikkeld traditioneel landschap uit de Vlaamse Ardennen.

Beschermingsdossier: 'Trimpontbos en omgeving', cultuurhistorisch landschap – 'bakoven met bakhuis', monument

Esthetische waarde:

Het Trimpontbos en omgeving karakteriseert zich door een zeer gevarieerd kleinschalig en afwisselend landschap dat bezoekers als mooi ervaren. Het wordt gekenmerkt door een heuvelachtig gebied met bronnen en beekjes in een kleinschalig landschap. De schoonheid van het landschap komt voort uit de combinatie van natuurlijke processen en elementen en menselijke invloeden. De bronwerking en de geologische geschiedenis heeft het reliëf mee gevormd. De ontginningsgeschiedenis heeft het gebied zijn uniek voorkomen mee bepaald.

Het Trimpontbos en het Lobesbos zijn reliëfrijke gesloten bossen met veel beuk. De voorjaarsflora met bosanemonen en boshyacinten geeft tijdens het voorjaar een extra fraaie beleving. Een netwerk aan half- en onverharde wegen en paden loopt door het landschap. De valleien van de Terkleppebeek-Molenbeek worden gekenmerkt door een gevarieerd en semi-gesloten kleinschalige graslandrijk landschap. Het gebied omvat enkele bomen met erfgoedwaarde. De hoeves en landelijke bebouwing in traditionele architectuur zijn qua omvang en schaal in het landschap ingepast. Het hoger gelegen open landbouwgebied richting Maandagstraat contrasteert met de lager gelegen valleien met bos en het halfgesloten landschap.

De context waarin de landschapselementen gelegen zijn versterkt zijn erfgoedwaarde. Het geheel van het landschap bezit een hoge belevingswaarde. De aanwezigheid van kleinschalige landbouwgronden, graslanden en bosjes draagt bij aan de esthetiek van dit typerende Vlaamse Ardennenlandschap. De afwisseling van bossen, graslanden, hoogstamboomgaarden, kleine waterlopen en akkers zorgt voor een harmonieus en gevarieerd beeld.

De hoge visuele aantrekkingskracht van het landschap bestaat ook uit enkele weidse zichten op het kleinschalige bocagelandschap onder meer vanuit Trimpont in oostzuidoostelijke zijde over de vallei van de Terkleppebeek en in de omgeving van de Kruiskapel, waarbij de kapel de blikvanger is.

Ruimtelijk-structurende waarde:

Het Trimpontbos en omgeving ligt op de oostelijke flank van de restheuvel van het Livierenbos. Deze restheuvel is onderdeel van een stelsel restheuvels in het zuiden van de Vlaamse Ardennen, waarvan de toppen bebost zijn. Het Trimpontbos sluit deze beboste strook in het zuiden van de Vlaamse Ardennen af. De gevorkte Terkleppebeek contrasteert met de gesloten boshellingen. Het kleinschalige landschap met een mozaïek van graslanden, hoogstamboomgaarden en op de hogere delen ook enkele akkers op de overgang naar de kouters, volgt de structuur van de Terkleppebeek-Molenbeek.

Wetenschappelijke waarde:

Het Trimpontbos en omgeving ligt op een door beken ingesneden oostelijke helling van een restheuvel in de Vlaamse Ardennen. De ijzerrijke hoog gelegen toppen van deze restheuvels zijn erosieresistenter waardoor ze het reliëf boetsen. Het Trimpontbos en Lobesbos zijn gaaf bewaarde en zeer goed ontwikkelde voorbeelden van een bron- en hellingbos. Het bron- en hellingbos met steile hellingen is rijk aan verschillende geomorfologische processen (vergljdingsvlakken, solifluctie, natuurlijke taluds,...). De Terkleppebeek-Molenbeek is geomorfologisch zeldzaam door het voorkomen van een bronamfitheater, kwel- en bronzones, sterk meanderende beken met stroomkuilen en afwisselende stenige en zandige beekbeddingen. De bijzondere abiotische kenmerken in combinatie met de kenmerken van het kleinschalige gecompartmenteerde landschap zorgen voor een typerende fauna en flora, waaronder de voorjaarsvegetaties in de bossen.

Er komen houtige beplantingen met erfgoedwaarde voor die bestaan uit onder meer omvangrijke, oude geknotte en gekandelaarde bomen. Deze veteranenbomen hebben holtes, dood hout in de kruin of loslatende delen op de schors die een uniek habitat vormen

Beschermingsdossier: 'Trimpontbos en omgeving', cultuurhistorisch landschap – 'bakoven met bakhuis', monument

voor specifieke diersoorten. Door de omvang en hoge leeftijd hebben deze bomen een dendrologische en genetische waarde.

2.1.2. Monument 'Bakoven van het samengestelde type, met bakhuis in vakwerkbouw'

Historische waarde :

De gaaf bewaarde bakoven van de kleine hoeve Trimpont 14 in Brakel (Everbeek) vormt een representatieve getuige van de landbouwgeschiedenis in Vlaanderen. Op het platteland werd er immers tot aan het begin van de 20ste eeuw thuis of op de hoeve gebakken waardoor zowel grote als kleine hoeves traditioneel over een oude bakoven beschikten,

Bij deze deels in vakwerkbouw opgetrokken bakoven is de samenhang met het omliggende landschap erg hoog. Voor de bouwmaterialen werd vroeger in de eerste plaats de natuurlijke omgeving benut: de leem voor de leemvullingen, en mogelijk ook de klei voor de handgevormde baksteen, werd lokaal gewonnen. Daarnaast bestaat er ook een verband tussen het landschap van de Vlaamse Ardennen - en meer bepaald dat van Trimpontbos - met zijn vele knotbomen en houtkanten en de vroeger ruime verspreiding van bakovens in dit gebied: gedroogd, klein snoeihout vormde immers de brandstof voor de broodoven.

Architecturale waarde:

Bakovens van het samengestelde type kenden in Vlaanderen de grootste verspreiding (representativiteit, herkenbaarheid). De bakoven van de kleine hoeve Trimpont 14 in Brakel is representatief voor het kleinschalige agrarisch erfgoed in de Vlaamse Ardennen, omdat hier bijna elke hoeve een bakoven bezat. Het omringende landschap leverde immers de brandstof voor de broodoven. Kenmerkend voor de hoeveconfiguratie in Vlaanderen is ook de geïsoleerde ligging van het bakhuis omwille van het brandgevaar (contextwaarde). Zeldzamer is daarentegen de verlenging van het bakhuis met een kleine varkensstal. In het interieur van het bakhuis wijst ook de aanwezigheid van twee schouwen op de combinatie bakoven-varkensstal.

Vrijstaande bakovens vormen erg herkenbare gebouwtjes binnen de traditionele hoeveconfiguratie. Naast de inplanting op enige afstand van de overige gebouwen, is ook het silhouet van de bakoven van de kleine hoeve Trimpont 14 in Brakel erg herkenbaar. Zeker bij bakovens van het samengestelde type weerspiegelt het exterieur de functies. Het hogere bakhuis herkent men aan de toegangsdeur en de schoorsteen op het dak. Hier werd na de bereiding het brooddeeg in de heet gestookte oven geschoven. Het gesloten en lage bakovengebouwtje, steeds volledig in baksten opgetrokken en verstevigd met zware muurankers, omsluit dan weer de eigenlijke broodoven.

Erg uitzonderlijk op Vlaams niveau zijn bakovens die gedeeltelijk in vakwerkbouw zijn opgetrokken. Traditioneel werd deze bouwtechniek in gebieden met hoeves in vakwerkbouw soms ook toegepast voor bakovens. Het gebruik van vakwerkbouw voor bakovens is in West- en Oost-Vlaanderen vooral bekend in het Poperingse en in de Vlaamse Ardennen. Bakovens in vakwerkbouw kwamen in deze gebieden waarschijnlijk meer voor, maar ondergingen in de loop van de 18de en de 19de een verstening of zelfs totale herbouw. Kenmerkend voor deze provincies is dat enkel de langsgevels van het bakhuis in stijl- en regelwerk zijn opgetrokken.

De combinatie baksteenmetselwerk-vakwerkbouw is goed bewaard bij de bakoven van deze kleine hoeve. De langsgevels van het bakhuis bewaren het stijl- en regelwerk en ook de leemvullingen met vitswerk. De verstening bleef beperkt tot de varkensstal. Dit is uitzonderlijk: ook in het Poperingse en in de Vlaamse Ardennen zijn er door het arbeidsintensieve onderhoud van stijl- en regelwerk en de teloorgang van vakmanschap slechts enkele gaaf bewaarde voorbeelden van dit type bakoven bewaard.

Beschermingsdossier: 'Trimpontbos en omgeving', cultuurhistorisch landschap – 'bakoven met bakhuis', monument

2.2. Motivering van het type bescherming

2.2.1. Cultuurhistorisch landschap 'Trimpontbos en omgeving'

'Trimpontbos en omgeving' wordt beschermd als cultuurhistorisch landschap. Het Onroerenderfgoeddecreet definieert een cultuurhistorisch landschap als volgt: "een begrensde grondoppervlakte met een geringe dichtheid aan bebouwing en een onderlinge samenhang waarvan de verschijningsvorm en de samenhang het resultaat zijn van natuurlijke processen en van maatschappelijke ontwikkelingen van algemeen belang wegens de erfgoedwaarde(n)."

Het 'Trimpontbos en omgeving' sluit aan bij de definitie van een cultuurhistorisch landschap gezien de belangrijke onderlinge samenhang en het voorkomen van natuurlijke processen.

Omwille van de hoge gaafheid en de hoge historische, ruimtelijk-structurende, esthetische en wetenschappelijke waarden wordt dit geheel voorgelegd om te beschermen als cultuurhistorisch landschap.

2.2.2. Monument 'Bakoven van het samengestelde type, met bakhuis in vakwerkbouw'

De bakoven met bakhuis wordt beschermd als monument. Het Onroerenderfgoeddecreet definieert een monument als volgt: "een onroerend goed, werk van de mens of van de natuur of van beide samen, met inbegrip van de cultuurgoederen die er integrerend deel van uitmaken, inzonderheid de bijhorende uitrusting en de decoratieve elementen van algemeen belang wegens de erfgoedwaarde(n)."

Dit beschermingsstatuut wordt gekozen omdat een monumentenbescherming het meeste kansen biedt op het toekomstige behoud van de erfgoedwaarden van bouwkundig erfgoed. Het is bovendien het enige statuut dat toelaat om ook het inwendige van de bakoven te beschermen.

2.3. Motivering van de afbakening van de bescherming

2.3.1. Cultuurhistorisch landschap 'Trimpontbos en omgeving'

De afbakening van het beschermd onroerend goed is opgenomen op het plan dat als bijlage bij het ministerieel besluit is gevoegd. Alle kadastrale percelen gevat door de bescherming zijn opgenomen in artikel 1 van het ministerieel besluit.

De bescherming omvat de bovenloop van de Terkleppebeek-Molenbeek met de beboste steile hellingen. Het gebied is afgebakend door de wegen Trimpont en Maandagstraat in het noordwesten. De noordelijke grens is de overgang van de steile naar de minder steile valleiwand. De grens van het cultuurhistorisch landschap volgt hier de grens van het natuurgebied op het gewestplan. De straten Pevenage, Lobe en Oolstraat lopen in de buurt van de noordelijke afbakeningsgrens.

In het oosten is het kruispunt van Lobe met de Kremerstraat de grens van de beschermingsafbakening. De vallei van de Terkleppebeek loopt nog verder oostwaarts richting Everbeek-Beneden. Deze vallei gebieden zitten niet meer in de afbakening van het cultuurhistorische landschap. In het zuiden wordt het gebied begrenst door Kapellen en de Kremerstraat. De weg Kapellen volgt het hoogste deel van de kouterrug. In het zuidwesten is de gewestgrens de grens van de afbakening. De zuidelijk bovenloop van de Terkleppebeek heeft zijn bron op Waals grondgebied.

Er is geen overgangszone afgebakend.

Beschermingsdossier: 'Trimpontbos en omgeving', cultuurhistorisch landschap – 'bakoven met bakhuis', monument

2.3.2. Monument 'Bakoven van het samengestelde type, met bakhuis in vakwerkbouw'

De afbakening van het beschermd onroerend goed is opgenomen op het plan dat als bijlage bij het ministerieel besluit is gevoegd. Alle kadastrale percelen gevat door de bescherming zijn opgenomen in artikel 1 van het ministerieel besluit.

De bakoven met bakhuis in vakwerkbouw wordt beschermd als monument. De bakoven met bakhuis is een deel van het perceel kadastraal gekend als: Brakel, 7de afdeling, sectie B, perceelnummer 137G. Het hoeve-erf met de woningen en de notelaar en overige erfbeplanting is opgenomen in het beschermde cultuurhistorische landschap.

2.4. Juridische toestand

2.4.1. Onroerend Erfgoed

Op het omgevingsplan in bijlage bij dit dossier zijn de beschermingen opgenomen die in de buurt liggen van het onroerend goed waar dit dossier over gaat.

Binnen het gebied komen geen beschermde monumenten, cultuurhistorische landschappen, archeologische zones of stads- of dorpsgezichten voor. Er zijn geen erfgoedlandschappen. Bijgevolg zijn er geen erfgoedbeheersplannen.

Volgende gebouwen zijn opgenomen binnen de vastgestelde inventaris van het bouwkundig erfgoed:

- Brakel, Trimpont, [Kruiskapel](#) (ID 129493).

Volgende gebouwen zijn opgenomen binnen de erfgoedinventaris als bouwkundig erfgoed, maar niet vastgesteld. ID = nummer in de Inventaris Onroerend Erfgoed:

- Brakel, Kapellen 10, [Gesloten hoeve](#) (ID 308544);
- Brakel, Kapellen 14, [Hoeve met bakhuis](#) (ID308550);
- Brakel, Kapellen 16, [Boerenburgerhuis](#) (ID308546);
- Brakel, Kapellen 18, [Boerenburgerhuis](#) (ID308547);
- Brakel, Kremerstraat 2, [Boerenburgerhuis](#) (ID 308545);
- Brakel, Trimpont 5, [Hoeve](#) (ID 308549);
- Brakel, Trimpont 14, [Hoeve met bakhuis](#) (ID 308550);
- Brakel, Pevenage 10, [Hoeve](#) (ID308548).

In de erfgoedinventaris maakt het gebied maakt deel uit van het niet-vastgestelde gebied in de landschapsatlas '[Trimpontbos en Hayesbos](#)'. Het cultuurhistorisch landschap '[Hayesbos en Verrebeekvallei](#)', meer westelijk gelegen in hetzelfde gebied van de landschapsatlas werd op 31/03/2017 beschermd.

In de erfgoedinventaris zijn volgende landschapselementen opgenomen. Deze zijn niet vastgesteld:

- Brakel, Kapellen 10, [Kaphaag van haagbeuk](#) (ID 308532);
- Brakel, Lobe, [Kaphaag van haagbeuk](#) (ID 308533);
- Brakel, Lobe, [Kaphaag Haagbeuk](#) (ID 308571);
- Brakel, Lobe, [Knotbomenrij van haagbeuk en zomereik](#) (ID 308573);
- Brakel, Pevenage, [Zware gekandelaarde zomerlinde als hoekboom](#) (ID 301782);
- Brakel, Pevenage, [Knotbomenrij van schietwilg](#) (ID 308576);
- Brakel, Pevenage,, [Bomenrij van Marilandicapopulieren](#) (ID 308577);
- Brakel, Pevenage, [Knotbomenrij van haagbeuk](#) (ID 308578);
- Brakel, Pevenage 10, [Kaphaag van haagbeuk](#) (ID 308579);
- Brakel, Trimpont, [Houtkant van gewone es](#) (ID 308581);
- Brakel, Trimpont, [Knotbomenrij van haagbeuk](#) (ID 308574);
- Brakel, Trimpont, [Knotbomenrij van haagbeuk en es](#) (ID 308575);
- Brakel, Trimpont, [Trimpontboom](#) (ID 307654);

Beschermingsdossier: 'Trimpontbos en omgeving', cultuurhistorisch landschap – 'bakoven met bakhuis', monument

- Brakel, Trimpont 10, [Geknotte linde](#) (ID 308580);
- Brakel, Trimpont 14, [Kaphaag van haagbeuk](#) (ID 308541);
- Brakel, Trimpont 14, [Houtkant van es en haagbeuk](#) (ID 308542);
- Brakel, Trimpont 14, [Notelaar op erf](#) (ID 308543).

Er zijn geen waarnemingen in de centraal archeologische inventaris (CAI), noch zijn er zones aangeduid als 'gebieden geen archeologie' (GGA-zones).

2.4.2. Omgeving

De gewestplanbestemming²⁹ van het Trimpontbos en de percelen tussen de boskernen is natuurgebied. De zone ten westen ter hoogte van Trimpont is valleigebied. Richting Maandagstraat en richting Lobe is het landschappelijk waardevol agrarisch gebied. De omgeving van de bebouwing ter hoogte van Kapellen-Kremerstraat is eveneens landschappelijk waardevol agrarisch gebied.

Er zijn geen APA's, BPA's of provinciale of gewestelijke RUP's binnen het gebied.

Er is in 2018 een gemeentelijk RUP gestart voor zonevrije woningen in de gemeente Brakel. Enkele woningen in Lobe, Pevernage en Trimpont die in natuurgebied en valleigebied gelegen zijn, zijn opgesomd in de startnota van dit RUP. Het RUP is voorlopig vastgesteld op 24/04/2023. De zonevrije woningen in Lobe, Pevernage en Trimpont zijn gelegen in het VEN en zijn niet opgenomen in het RUP.³⁰

Gemeentelijk Ruimtelijk structuurplan Brakel

In het 'bindende gedeelte' staan geen specifieke zaken voor het gebied Trimpontbos en omgeving. Er kan een RUP opgemaakt worden voor zonevrije woningen.

Het 'richtinggevend gedeelte' omschrijft Trimpont als deel van het gave landschap van de Vlaamse Ardennen, KLE's moeten behouden blijven. Het landschap vormt de basis voor de toeristische-recreatieve aantrekkingskracht van de gemeente. De vallei van de Terkleppebeek-Molenbeek is een structurerende beekvallei. Rond Trimpontbos stelt men het versterken en uitbreiden van bossen voorop in een vallei als drager van de natuurlijke structuur als suggestie voor het Vlaamse niveau.³¹

Provinciaal Ruimtelijk Structuurplan Oost-Vlaanderen

Het Provinciaal Ruimtelijk Structuurplan voorziet bosuitbreidingsmogelijkheden rond het Trimpontbos als suggestie voor het Vlaamse niveau.

Er is een nieuw beleidsplan Ruimte in opmaak. De Provincieraad besliste op 6 september 2023 om de voorlopige vaststelling van het ontwerp beleidsplan 'Maak Ruimte voor Oost-Vlaanderen 2050' in te trekken omdat het onvoldoende gedragen is. Er wordt naar gestreefd een nieuw ontwerp beleidsplan vast te stellen in de loop van 2027.³²

AGNAS

In het kader van de planningsinitiatieven rond landbouw, natuur en bos (AGNAS), ligt het gebied in een gebied waar een uitvoeringsactie als RUP wordt opgestart na verder onderzoek:

²⁹ Gewestplan nr. 11 'Oudenaarde', (1977)

³⁰ [DSI - Fichedetail - Zonevrije woningen in kwetsbaar gebied \(vlaanderen.be\) \(geraadpleegd op 1/12/2023\)](#)

³¹ Brakel: Gemeentelijk ruimtelijk structuurplan: [Microsoft Word - GRS_Brakel_richtinggevend.doc](#) en [Microsoft Word - GRS_Brakel_bindend.doc](#) (geraadpleegd op 1/12/2023)

³² Beleidsplan Ruimte Oost-Vlaanderen: [Ingetrokken ontwerp beleidsplan ruimte \(oost-vlaanderen.be\) \(geraadpleegd op 1/12/2023\)](#)

Beschermingsdossier: 'Trimpontbos en omgeving', cultuurhistorisch landschap – 'bakoven met bakhuis', monument

Regio Vlaamse Ardennen actiegebied 73 'Bossen van Everbeek (Trimpont, Kollebroeken en Nieuwpoort) Brouwiersbos en Olenbeek – Terkleppebeek, Korreel- en Gerrebroekbeek en Binch, Kalsterloop.). Momenteel is er in het gebied geen RUP gepland.

Volgende omschrijving en motivering van de prioriteiten worden meegegeven:

Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:

- versterking van de natuurlijke en bosstructuur van Trimpont-, Kapel-Brouckbos Kollebroeken en Nieuwpoort als onderdeel van één complex (en in relatie tot actie 70) in relatie tot de Molenbeek – Terkleppebeek en Brouwiersbos en het versterken van de relatie tussen deze bron- en hellingbossen en bijhorende beekvalleien,
- het differentiëren van de vallei en de valleisteilrand van de Korreelbeek – Gerrebroekbeek, de Binche-, Kalster- en Molenbeek en de zone ten zuiden van de Terkleppebeek met agrarisch gebied, natuur, bos en natuurverweving,
- hernemen van de agrarische bestemming op het gewestplan.

Binnen het beschermingsvoorstel is er geen herbevestigd agrarisch gebied (HAG).

2.4.3. Natuur en Bos

Het voor bescherming voorgestelde gebied 'Trimpontbos en omgeving' is grotendeels opgenomen in het Vlaams Ecologisch netwerk/Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk (VEN/IVON) en behoort tot het GEN (Grote Eenheid Natuur) 235 'De Bronbossen en bovenlopen van de Vlaamse Ardennen'. Het is grotendeels onderdeel van het Habitatrichtlijngebied BE2300007 'Bossen van de Vlaamse Ardennen en andere Zuidvlaamse bossen'.

De afbakening van het beschermingsvoorstel is deels gelegen binnen zoekzone voor instandhoudingsdoelstellingen (IHD): aanwijzingsbesluit Vlaamse Ardennen (BVR tot aanwijzing van de speciale beschermingszone 'BE230007 Bossen van de Vlaamse Ardennen en andere Zuidvlaamse bossen' en tot de definitieve vaststelling van de bijhorende instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten) dd. 23 april 2014 (BS 15 oktober 2014) en het managementplan 1.0, terug te vinden op www.natura2000.vlaanderen.be.

De prioritaire inspanningen zijn:

- [Bosuitbreidingen | Natura2000 \(vlaanderen.be\)](http://Bosuitbreidingen%20Natura2000%20(vlaanderen.be))
- [Ecologisch beheer van waterlopen | Natura2000 \(vlaanderen.be\)](http://Ecologisch%20beheer%20van%20waterlopen%20Natura2000%20(vlaanderen.be))
- [Herstel bocagelandschap | Natura2000 \(vlaanderen.be\)](http://Herstel%20bocagelandschap%20Natura2000%20(vlaanderen.be))
- [Kwaliteitsverbetering van aanwezige bos- en andere habitattypes | Natura2000 \(vlaanderen.be\)](http://Kwaliteitsverbetering%20van%20aanwezige%20bos-%20en%20andere%20habitattypes%20Natura2000%20(vlaanderen.be))
- [Omvorming van naaldhout, populierenbossen en \(recente\) loofhoutaanplanten naar boshabitattypes en zeer plaatselijk heidekernen | Natura2000 \(vlaanderen.be\)](http://Omvorming%20van%20naaldhout,%20populierenbossen%20en%20(recente)%20loofhoutaanplanten%20naar%20boshabitattypes%20en%20zeer%20plaatselijk%20heidekernen%20Natura2000%20(vlaanderen.be))

Er zijn geen vogelrichtlijngebieden.

Een deel van het Trimpontbos is erkend natuurreserveaat, en is onderdeel van het grotere reserveaat 'Everbeekse Bossen' (E-102), in beheer bij Natuurpunt. Verschillende percelen in en rond de bossen zijn opgenomen in een natuurbeheersplan Type 4 (goedkeuringsdatum 16/12/2021).

Grote blokken (historisch) permanente graslanden in Trimpont, Pevenage en Lobe zijn beschermd door de natuurwetgeving.

Op de biologische waarderingskaart (BWK) zijn de bossen en sommige omliggende percelen aangeduid als gebied met belangrijke faunistische waarde.

Beschermingsdossier: 'Trimpontbos en omgeving', cultuurhistorisch landschap – 'bakoven met bakhuis', monument

2.4.4. Landbouw en Visserij

Er hebben geen landinrichtingsprojecten of ruilverkavelingen in dit gebied gelopen.

De landbouwgebruikspercelen 2021 registreerde veel percelen met als bodemgebruik grasland. De akkers zijn minder talrijk en bestaan hoofdzakelijk uit de categorieën 'granen, zaden en peulvruchten' en 'maïs'.

Er is één lopende beheersovereenkomst voor perceelsrandbeheer (bufferstrook fauna) die loopt tot eind 2023.

2.4.5. Water

De Molenbeek is een waterloop derde categorie. De Terkleppebeek is niet geklasseerd. De Terkleppebeek- Molenbeek watert af in oostelijke richting. Ze mondt net ten noorden van Geraardsbergen in de Dender uit. De waterlopen zijn volgens de ecologische typologie als zeer zuiver gecatalogeerd.

2.4.6. Andere projecten

In de periode 2001-2006 liep een Europees LIFE-project voor drie bossen in de Vlaamse Ardennen. De Everbeekse Bossen, waartoe het Trimpontbos behoort, was daar één van. Het actieprogramma had als doel het behoud en herstel van de bossen te bevorderen.³³

In de Vlaamse Ardennen, waar Brakel toe behoort, loopt een LEADER-project Vlaamse Ardennen rond landschapsbeleving.³⁴ Voor de Everbeekse bossen wordt een thema opgestart rond bron- en kwelgebieden.

De Provincie Oost-Vlaanderen werkt via het project 'Gestroomlijnd landschap' aan natuurverbinding en een netwerk van landschapselementen³⁵. Voor het valleigebied 'Terkleppebeek- Ophasseltbeek' gewerkt men aan een betere waterhuishouding en zijn de waterlopen in het landschap geherwaardeerd³⁶.

Het gebied valt ook binnen het T.OP Dender (Territoriaal Ontwikkelingsprogramma). Via het T.OP Dender maken de Provincie Oost-Vlaanderen en de Vlaamse Overheid³⁷ een gebiedsgerichte samenwerking mogelijk, faciliteren ze visievorming en stimuleren ze de realisatie van projecten die in de Dendergemeenten bijdragen aan de bouwshift, de creatie van een productief landschap en een veerkrachtig groenblauw netwerk. Zo verbetert de omgevingskwaliteit in de Dendervallei en temperen ze de effecten van klimaatverandering.³⁸

3. BEHEERSVISIE

3.1. Beheersdoelstellingen voor het beschermd onroerend goed

In het beschermingsbesluit zijn beheersdoelstellingen opgenomen. Je vindt die terug onder artikel 3 van het ministerieel besluit. De beheersdoelstellingen moeten de zakelijkrechthouders (eigenaars, erfpachthouders, opstalhouders en leasinggevers) en

³³ [LIFE Vlaamse Ardennen \(Afgerond\) | Natuurpunt](#) (geraadpleegd op 1/12/2023)

³⁴ [Landschapsbeleving](#) (geraadpleegd op 1/12/2023)

³⁵ [Gestroomlijnd Landschap \(oost-vlaanderen.be\)](#) (geraadpleegd op 1/12/2023)

³⁶ [Folder Gestroomlijnd landschap Terkleppebeek - Ophasseltbeek \(oost-vlaanderen.be\)](#) (geraadpleegd op 1/12/2023)

³⁷ [T.OP Dender | Departement Omgeving - Vlaamse overheid \(vlaanderen.be\)](#) (geraadpleegd op 1/12/2023)

³⁸ [Territoriaal Ontwikkelingsprogramma Dender \(oost-vlaanderen.be\)](#) (geraadpleegd op 1/12/2023)

Beschermingsdossier: 'Trimpontbos en omgeving', cultuurhistorisch landschap – 'bakoven met bakhuis', monument

gebruikers op weg helpen om de erfgoedwaarden maximaal in stand te houden of te verbeteren. Ze hebben de optimale verwezenlijking van de erfgoedwaarden voor ogen. Ze geven richting aan of vormen een kader voor toekomstig beheer van het beschermd onroerend goed. Zakelijkrechthouders en gebruikers dienen rekening te houden met deze beheersdoelstellingen als ze werken wensen uit te voeren aan het beschermd goed. Ook de overheid houdt met deze doelstellingen rekening als ze over deze werken advies moet geven of als ze toelating moet geven voor die werken. De beheersdoelstellingen spelen in op de erfgoedwaarden, erfgoedelementen en erfgoedkenmerken opgenomen in artikel 2 van het ministerieel besluit. Deze bepalingen zijn op maat van de bescherming.

3.2. Bijzondere voorschriften voor het beschermd onroerend goed

Voor elk beschermd onroerend goed geldt het actief en passief behoudsbeginsel. Dit betekent dat de zakelijkrechthouders en gebruikers het beschermd goed in goede staat moeten houden door de nodige instandhoudings-, beveiligings-, beheers-, herstellings- en onderhoudswerken uit te voeren en dat het verboden is om een beschermd onroerend goed te ontsieren, te beschadigen, te vernielen of de erfgoedwaarden ervan aan te tasten. Het betekent ook dat een zakelijkrechtouder en gebruiker verplicht is het beschermd onroerend goed als een goed huisvader te beheren en het dus niet te verwaarlozen. Alle voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud van het beschermd onroerend goed die van toepassing zijn op het beschermd goed zijn opgenomen in artikel 4 van het beschermingsbesluit.

In het Onroerenderfgoeddecreet en Onroerenderfgoedbesluit zijn een aantal algemene voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud van beschermd onroerend erfgoed opgenomen, meer bepaald:

- het goed als een goede huisvader beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- de toestand van het goed regelmatig controleren;
- regulier onderhoud uitoefenen;
- onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen nemen in geval van nood.

Om de erfgoedwaarden van het onroerend goed dat met dit besluit wordt beschermd in stand te houden legt het besluit een aantal bijkomende bijzondere voorschriften op. Deze zijn opgenomen in artikel 4 van het besluit. Deze bepalingen zijn op maat van de bescherming:

- de beleving van de rust en de stilte in het gebied te respecteren in functie van de landschapsbeleving. Werken of activiteiten in dit gebied passen hierbinnen en mogen de draagkracht van het gebied niet overschrijden.

3.3. Toelatingsplichtige handelingen voor het beschermd onroerend goed

Voor sommige werken aan het beschermd onroerend goed moet een toelating worden gevraagd. Sommige werken kunnen namelijk een negatief effect hebben op de erfgoedwaarden. Als voor de handelingen aan of in beschermde goederen een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen of voor het verkavelen van gronden, een omgevingsvergunning voor de exploitatie van een gedeelde inrichting of activiteit, een vergunning, toelating, machtiging, ontheffing of afwijking overeenkomstig de bepalingen van het Bosdecreet van 13 juni 1990, het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu of het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning vereist is, vraagt de vergunningverlenende overheid advies aan het agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse overheid.

Beschermingsdossier: 'Trimpontbos en omgeving', cultuurhistorisch landschap – 'bakoven met bakhuis', monument

Voor een aantal werken die niet vergunningsplichtig zijn, moeten de zakelijkrechthouders en gebruikers, voorafgaand aan de uitvoering van de werken, toelating vragen aan het agentschap Onroerend Erfgoed of aan de erkende onroerenderfgoedgemeente. Een overzicht van alle erkende onroerenderfgoedgemeenten is te vinden op www.onroerenderfgoed.be.

De werken waarvoor u toelating moet vragen zijn opgesomd in artikel 5 van het beschermingsbesluit.

4. BRONNEN

4.1. Cartografische bronnen

Villaretkaart 1745-1748: Carte topographique de la partie de la Belgique comprise entre Gand et Tournay, Maestricht et Liège, levée par Villaret, Ingénieur du Roi, 1745-1748, schaal 1:14.400, originelen in het Institut National de l'Information Géographique et Forestière-Saint-Mandé (France), Chemise 292, [online], <https://geo.onroerenderfgoed.be> (geraadpleegd op 1 december 2023).

Ferrariskaart 1771-1778: Carte de cabinet des Pays-Bas autrichiens levée à l'initiative du comte de Ferraris, 1771-1778, schaal 1:11.520, originelen in de Koninklijke Bibliotheek, Kaarten en plans, Ms. IV 5.627, georefereneerd door het agentschap Informatie Vlaanderen [online], <https://geo.onroerenderfgoed.be> (geraadpleegd op 1 december 2023).

Ferrariskaart 1771-1778: Carte de cabinet des Pays-Bas autrichiens levée à l'initiative du comte de Ferraris, 1771-1778, schaal 1:11.520, Österreichisches Staatsarchiv (OESTA), Kriegsarchiv (KA), Karten- und Plansammlung (KPS): Carte de cabinet: BVIII/a125/, [online], <https://maps.arcanum.com/en/map/firstsurvey-habsburg-netherlands> (geraadpleegd op 1 december 2023).

Primitief kadaster 1830-1833: Kadasterarchief, Primitief kadaster, wijkplannen, deelgemeente Everbeek, schaal 1:2500, originelen in Federale Overheidsdienst Financiën, Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie, Administratie Opmetingen en Waarderingen, online beschikbaar via <http://cartesius.be/CartesiusPortal/> (geraadpleegd op 1 december 2023).

Popp 1842-1879: Atlas cadastral de la Belgique, publié avec l'autorisation de Monsieur le Ministre des Finances, schaal 1:1250, 1:2500, 1:5000, 1:7500, originelen in Koninklijke Bibliotheek, Kaarten en plans, nr. 0381, georefereneerd door het agentschap Informatie Vlaanderen [online], <https://geo.onroerenderfgoed.be> (geraadpleegd op 1 december 2023).

Atlas van de Buurtwegen 1843-1845: Atlas van de Buurtwegen, opgesteld naar aanleiding van de wet op de buurtwegen van 10 april 1841, schaal 1:2.500 (overzichtsplannen schaal 1:10.000), originelen in de resp. provincies of gemeenten.

Vandermaelen 1846-1854: Carte topographique de la Belgique à l'échelle de 1 à 20.000 en 250 feuilles, dressée sous la direction de Ph. Vander Maelen, fondateur de l'Etablissement géographique de Bruxelles, schaal 1:20.000, originelen in de Koninklijke Bibliotheek van België, Kaarten en Plans, VDM II B, georefereneerd door het agentschap Informatie Vlaanderen [online], <https://geo.onroerenderfgoed.be> (geraadpleegd op 1 december 2023).

Topokaart 1860-1873: Topografische kaart van België, eerste basiskaart, terreinopnames 1860-1873, uitgegeven door het Krijgsdepot tussen 1865-1880, schaal 1:20.000, originelen in het Nationaal Geografisch Instituut.

Beschermingsdossier: 'Trimpontbos en omgeving', cultuurhistorisch landschap – 'bakoven met bakhuis', monument

Topokaart 1879-1890: Topografische kaart van België, eerste basiskaart, eerste uitgave: 1ste herziening 1879-1890, schaal 1:20.000, originelen in het Nationaal Geografisch Instituut.

Topokaart 1903-1912: Topografische kaart van België, eerste basiskaart, eerste uitgave: 3de herziening 1903-1912, schaal 1:20.000, originelen in het Nationaal Geografisch Instituut.

Topokaart 1928-1950: Topografische kaart van België, eerste basiskaart, tweede uitgave, terreinopnames 1928-1950, schaal 1:20.000, originelen in het Nationaal Geografisch Instituut.

Topokaart 1949-1970: Topografische kaart van België, tweede basiskaart, eerste uitgave, terreinopnames 1949-1969, schaal 1:25.000, originelen in het Nationaal Geografisch Instituut.

Topokaart 1970-1989: Topografische kaart van België, tweede basiskaart, tweede uitgave, terreinopnames 1970-1989, schaal 1:25.000, originelen in het Nationaal Geografisch Instituut.

DTM 2013-2015: Informatie Vlaanderen, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM, raster, 1 m, afgeleid van [LiDAR](#)-hoogtegegevens, 2013-2015, kaartblad 29 en 30.

4.2. Literatuur

CARNOY A. 1948-1949 : *Origines des noms des communes de Belgique, y compris les noms des rivières et principaux hameaux*, 2 delen, Louvain

DECAMPS G. 1908 : *Les communes de l'arrondissement d'Ath. Particularités onomastiques et étymologiques*, Mons, 97-102

DECLEENE M. & LEJEUNE M.C. 2000: *Compendium van Rituele Planten in Europa*, Gent, 785-804

DE LANGE S. 1995: Everbeek, een unieke deelgemeente van Brakel, *Triverius*, 1995/3, 30-31

GYSELING M. 1960: *Toponymisch Woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (vóór 1226)*, 2 delen

HASQUIN H. 1980 (red.): *Gemeenten van België. Geschiedkundig en administratief-geografisch woordenboek*, 2 delen, Brussel

HOEBEKE M. 1972: Een toponymisch uitstapje naar Flobecq, *Naamkunde*, jaargang 4, 71-82

SMALLEGANGE G. 2001: *Op t 'Hof, Boerderijen en boerenerven in Zeeland*, Goes, p. 30

TACK G., BLONDE P., VAN DEN BREMT P., HERMY M. & VANMAELE N. 2021: *12.000 jaar Bos t'Ename. Een hoopvol perspectief voor bos in de Lage Landen*, 2 delen, Sterck & De Vreese, 2021

VAN DEN ECKHAUT M., POESEN J., VERSTRAETEN G. & GOVERS G., 2005: *Verkennde studie met betrekking tot massabewegingen in de Vlaamse Ardennen*. Rapport in opdracht van de Vlaamse Gemeenschap, AMINAL, afdeling Land, steekkaart 50 Brakel 2

Beschermingsdossier: 'Trimpontbos en omgeving', cultuurhistorisch landschap – 'bakoven met bakhuis', monument

VANDERMAELEN PH. 1833 : *Dictionnaire géographique de la province de Hainaut*, Bruxelles

VAN DURME L. 1996: *Galloromaniae Neerlandicae submersae fragmenta*, Gent, Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde

VAN TRIMPONT M. 1994: De plaatsnaam Trimpont te Everbeek, *Het Land van Aalst*, jaargang XLVI, 1994/3, 203-208

VAN TRIMPONT M. 1996: Everbeekse sprokkels uit het Ancien Régime, *Triverius*, XXVI/1, 1996, 29-34

5. BIJLAGEN BIJ HET INHOUDELIJK DOSSIER

5.1. Omgevingsplan

5.2. Fotobijlage

De fotoregistratie van de fysieke toestand, gevoegd als bijlage bij het ministerieel besluit, bevat alle relevante foto's voor dit dossier. Er is geen afzonderlijke fotobijlage bij het dossier gevoegd.

5.3. Documentatie

De documentatie bij het inhoudelijk beschermingsdossier bevat bijkomend materiaal zoals kaarten, postkaarten, archieffoto's, bouwplannen, kadastermutaties, hoogtemodellen, e.d. dat het dossier verder onderbouwt of illustreert.

5.4. Documentatie monument

De documentatie bij het inhoudelijk beschermingsdossier van het te beschermen monument bevat een typologisch overzicht van bakovens.

5.5. Passende beoordeling

Er is een passende beoordeling gemaakt in functie van het beschermingsdossier zoals voorzien in het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu³⁹.

³⁹ artikel 36ter, §3 en §4.